

Activiteitenplan

Activiteitenplan Woonwijk Sortie 16, Soesterberg

Ontheffingsaanvraag ruimtelijke ingrepen Wet natuurbescherming

Opdrachtgever

Provincie Utrecht

Status

Definitief

Barchman Wuytierslaan 10
3818 LH Amersfoort

T (038) 423 64 64

E info@ecogroen.nl

I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Activiteitenplan Woonwijk Sortie 16, Soesterberg

Subtitel

Ontheffingsaanvraag ruimtelijke ingrepen Wet natuurbescherming

Projectcode	Datum	Status
20-387	18 oktober 2021	Definitief

Auteur(s)

F.A. (Floris) Jansen & M.G. (Mark) Hoksberg

Modellering & GIS

F.A. (Floris) Jansen

Tweede lezer

Extern: Mr. Fleur Onrust.

Intern: D. (David) Sietses

Oprachtgever

Provincie Utrecht

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Jansen, F.A. & Hoksberg, M.G. (2021). Activiteitenplan Woonwijk Sortie 16, Soesterberg. Ontheffingsaanvraag ruimtelijke ingrepen Wet natuurbescherming. Rapport 20-387. Ecogroen bv

Inhoud

	Introductie	5
1.	Projectomschrijving	8
1.1	Aanleiding	8
1.2	Huidig plangebied	8
1.3	Planontwikkeling	10
1.4	Werkzaamheden bouw woonwijk	13
1.5	Planning	13
1.6	Periode ontheffing aanvraag	13
2.	Verbodsartikelen	14
2.1	Inleiding	14
2.2	Verbodsartikelen soorten van Vogelrichtlijn	14
2.3	Verbodsartikelen soorten van de Habitatrichtlijn	15
2.4	Verbodsartikelen nationaal beschermde soorten	15
2.5	Verboden vanuit overige bepalingen ten aanzien van in het wild levende dieren en planten	16
3.	Ecologische inventarisatie	17
3.1	Methode inventarisatie	17
3.1.1	Natuurwaardenonderzoek	17
3.1.2	Actuele informatie beschermde natuurwaarden	20
3.2	Actualiteit inventarisatiegegevens	22
3.3	Locatie inventarisatie	23
4.	Resultaten	24
4.1	Inleiding	24
4.2	Buizerd	24
4.3	Sperwer	25
4.4	Vleermuizen	25
4.5	Das	27
4.6	Kleine marterachtigen	30
4.7	Eekhoorn	31
4.8	Hazelworm	32
4.9	Levendbarende hagedis	33
4.10	Ringslang	34
4.11	Kommavlinder	34
5.	Effecten werkzaamheden	36
5.1	Buizerd	36
5.2	Vleermuizen	36
5.3	Das	37
5.4	Eekhoorn	40
5.5	Hazelworm	40
5.6	Levendbarende hagedis	41
5.7	Ringslang	41

5.8	Kommavlinder	42
6.	Staat van instandhouding	43
6.1	Das	43
6.2	Eekhoorn	43
6.3	Hazelworm	44
6.4	Levendbarende hagedis	44
6.5	Ringslang	44
6.6	Kommavlinder	44
7.	Maatregelen	46
7.1	Inleiding	46
7.2	Maatregelen aanlegfase	49
7.2.1	Algemeen	49
7.2.2	Voorzorgsmaatregelen	50
7.2.3	Kapwerkzaamheden	50
7.2.4	Bouwrijp maken	51
7.2.5	Nieuwbouw	51
7.2.6	Herinrichting terrein	51
7.2.7	Terreinbeheer	51
7.3	Locatie maatregelen	52
7.4	Doel maatregelen	52
7.5	Effectiviteit maatregelen	53
8.	Alternatieven en belang	54
8.1	Alternatieve locatie	54
8.2	Alternatieve inrichting en werkwijze	55
8.3	Alternatieve planning	56
8.4	Wettelijk belang	56
	Geraadpleegde bronnen	57
	Bijlage 1 - Beeldkwaliteitsplan Sortie 16	

Introductie

Projectnaam

Bouw woonwijk Sortie 16, Soesterberg.

Aanvrager

Provincie Utrecht
Programma Hart van de Heuvelrug
Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

Soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd

- Das
- Eekhoorn
- Ringslang
- Hazelworm
- Levendbarende hagedis
- Kommavlinder

Soorten waarvoor mitigerende maatregelen van toepassing zijn

- Vleermuizen: vliegrouete laatvlieger en gewone dwergvleermuis
- Algemene broedvogels

Inleiding

De provincie Utrecht heeft het voornemen om het woningbouwprogramma Sortie 16 grenzend aan de voormalige vliegbasis Soesterberg uit te voeren. De woonwijk is gepland in een voormalige zandafgraving aan de Amersfoortse weg die grenst aan het Park Vliegbasis Soesterberg. Voor de aanleg van de woonwijk vindt een herbestemming van het plangebied plaats. Het plangebied is nu bestemd als 'bos' met aanduiding 'natuurwaarden'. In de toekomst krijgt een deel van het gebied een woonbestemming. Na herbestemming vinden bouwwerkzaamheden plaats. Vooruitlopend op de bouw worden waar nodig beheermaatregelen (bijvoorbeeld ter bestrijding van de Japanse duizendknoop) en inrichtingsmaatregelen (bijvoorbeeld faunavoorzieningen) uitgevoerd.

Beschermde natuurwaarden Wet Natuurbescherming soortenbescherming

Voorafgaand aan de bouw van de woonwijk zijn de in het plangebied aanwezige beschermde natuurwaarden (Wet Natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming) in beeld gebracht door middel van ecologisch onderzoek (Van den Bijtel, 2020). Hierbij is geconstateerd dat zich in het plangebied een aantal wettelijke beschermde soorten of natuurwaarden bevinden:

- Een nestplaats van buizerd (NB, deze is in 2021 niet meer aanwezig gebleken);
- Een vliegroute van laatvlieger en gewone dwergvleermuis tussen kraamkolonie Soesterberg en jachtgebieden op Park Vliegbasis Soesterberg;
- Een bewoonde dassenburcht (vaste rustplaats), belangrijk migratieroutes en foerageergebied van de das;
- Tien vaste voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen van eekhoorn;
- Leefgebied en vaste verblijfplaatsen van hazelworm;
- Leefgebied en vaste verblijfplaatsen van levendbarende hagedis;
- Leefgebied van ringslang;
- Leefgebied en waardplanten van kommavlinder.

Door middel van monitoring van het plangebied tot en met 2021 is een actueel beeld van de beschermde natuurwaarden in het plangebied gehouden.

Beeldkwaliteitsplan

Bij het vastleggen van uitgangspunten voor de inrichting van de woonwijk als onderdeel van het nieuwe bestemmingsplan, is zo veel mogelijk rekening gehouden met deze beschermde natuurwaarden. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de Gebiedsvisie en het Beeldkwaliteitsplan Sortie 16. In het beeldkwaliteitsplan zijn -in nauw overleg tussen provincie, stedenbouwkundig bureau (BGSV) en ecologisch deskundigen (Ecogroen)- concrete maatregelen en uitgangspunten voor het inpassen van beschermde natuurwaarden in de toekomstige woonwijk uitgewerkt. Hierdoor kan, mits de woonwijk volgens de betreffende uitgangspunten wordt ingericht, voor sommige soorten worden voorkomen dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming. Dit principe geldt bijvoorbeeld voor een vliegroute van laatvlieger en gewone dwergvleermuis in het plangebied. Het Beeldkwaliteitsplan wordt toegevoegd aan het welstandsbeleid en aan het bestemmingsplan. Daarmee is het een juridisch middel om aan te toetsen (BGSV, 2021).

Inhoud activiteitenplan

Ondanks het feit dat er in het ontwerp van de woonwijk rekening wordt gehouden met beschermde natuurwaarden en er diverse ecologische maatregelen worden getroffen, kan niet geheel worden voorkomen dat er bij de aanleg van de woonwijk negatieve effecten op beschermde soorten resteren. Ook kunnen er verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Voor het verstoren van wettelijk beschermde dieren en het verloren gaan van hun verblijfplaatsen is een ontheffing noodzakelijk. Er zullen ook adequate mitigerende maatregelen moeten worden genomen om schade te voorkomen.

Dit activiteitenplan is opgesteld als onderbouwing bij de aanvraag van een ontheffing van de Wet natuurbescherming voor het overtreden van verbodsbepalingen die gelden voor de soorten das, eekhoorn, ringslang, hazelworm, levendbarende hagedis en kommavlinder, bij de aanleg van de woonwijk Sortie 16. Voor de jaarrond beschermde nestplaats van buizerd en de vliegroute van laatvlieger en gewone dwergvleermuis wordt geen ontheffing aangevraagd omdat deze waarden behouden blijven. Voor de nestplaats van buizerd geldt bovendien dat deze in 2021 niet meer is aangetroffen in het plangebied. Dit activiteitenplan beschrijft achtereenvolgens:

- Het plangebied;
- De beoogde ontwikkelingen;
- De werkzaamheden en de planning;
- De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming die worden overtreden;

- Het ecologisch onderzoek dat heeft plaatsgevonden en de actualiteit hiervan;
- De bevindingen uit het ecologisch onderzoek;
- Het effect van de maatregelen op de beschermde soorten en de staat van instandhouding;
- Maatregelen die worden genomen om de effecten op deze soort te minimaliseren:
  - Inrichtingsmaatregelen;
  - Beheermaatregelen;
  - Fasering.
- Maatregelen vanuit zorgplicht en bovenwettelijke maatregelen;
- De afweging van alternatieven en het wettelijk belang van het plan.

1. Projectomschrijving

1.1 Aanleiding

De ontwikkeling van Sortie 16 maakt deel uit van het programma Hart van de Heuvelrug. De Utrechtse Heuvelrug is Nederlands op één na grootste aaneengesloten natuurgebied. Het dreigde verregaand te versnipperen door bebouwing en wegen. De provincie Utrecht, gemeenten Zeist en Soest en het Utrechts Landschap roepen sinds 2004 die versnippering een halt toe met het gebiedsprogramma Hart van de Heuvelrug. Door de aanleg van ecoducten en de realisatie van natuur is een aaneengesloten natuurgebied ontstaan van ruim 700 hectare. Door bebouwing en natuur te her-schikken is er ruimte ontstaan voor wonen, werken, recreatie en zorg. Binnen dit programma worden ruim 25 projecten uitgevoerd die variëren van nieuwe natuur tot woningbouw, van ecoducten tot duurzame bedrijventerreinen. Doel is de ruimtelijke kwaliteit en de belevingswaarde van de Heuvelrug te versterken. Een groot deel van deze natuurontwikkelingsprojecten is inmiddels gerealiseerd. De woningbouwontwikkelingen vinden in Zeist en met name in en rondom Soesterberg plaats. Bij de ontwikkeling van Sortie 16 wordt nadrukkelijk aangesloten bij de andere woningbouwplannen in de directe omgeving.

De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor de uitvoering van de woningbouwopgave in Sortie 16 en eigenaar van het terrein. Ter voorbereiding op de aanleg van de woonwijk vindt een bestemmingsplanprocedure plaats. De uitgangspunten voor de inrichting van de woonwijk zijn in het kader van deze procedure uitgewerkt. Voorwaarde vanuit de Wet natuurbescherming is dat er bij het vaststellen van het bestemmingsplan uitzicht is op een ontheffing. Dat wil zeggen dat men beschikt over voldoende juridische onderbouwing (wettelijk belang, alternatieven) en dat adequate mitigatie mogelijk en haalbaar is.

In het kader van de bestemmingsplanprocedure is een gebiedsvisie en een beeldkwaliteitsplan voor Sortie 16 opgesteld, zie paragraaf 1.3. Hierin is rekening gehouden met de beschermde natuurwaarden in Sortie 16. Hiermee kunnen echter niet alle effecten op beschermde soorten worden voorkomen. De uitvoering van de fysieke werkzaamheden voor de aanleg van de woonwijk en de onder de Wet Natuurbescherming beschermde natuurwaarden die hierbij in het geding zijn vormen de directe aanleiding voor deze ontheffingsaanvraag.

1.2 Huidig plangebied

Het plangebied ligt aan de noordzijde van de Amersfoortseweg (N237) in Soesterberg, gemeente Zeist zie figuur 1.1. Het gebied ligt tussen de Rademakerstraat - ook omschreven als 'Westelijke Ontsluitingsweg' en het bedrijventerrein Soesterberg Noord aan de oostkant en woonwagencentrum

Beukbergen aan de westkant. Aan de noordkant ligt de geplande woonwijk Soesterberg Noord en het Park Vliegbasis Soesterberg.

Figuur 1.1 Ligging plangebied Sortie 16 (rood omlijnd – indicatieve begrenzing). Bron achtergrond: PDOK.

Op de luchtfoto in figuur 1.2 is verder ingezoomd op het plangebied en de begrenzing. De oppervlakte binnen de plangrens is ongeveer 6,55 hectare.

Figuur 1.2 Luchtfoto plangebied Sortie 16 (binnen rode stippellijn). Kaartondergrond: PDOK.

In het gebied is in het verleden zand gewonnen, hierdoor zijn in het terrein een hoog en een laag deel en diverse hellingen ontstaan. Een strook van circa 70 meter breed in het zuidelijke deel van het plangebied, parallel aan de Amersfoortseweg, ligt nog op de oorspronkelijke hoogte. Dit hoger gelegen deel is begroeid met relatief oud gemengd bos met enkele forse loofbomen en Douglas-spar. Tussen dit deel van het plangebied en de Amersfoortseweg ligt een met bomen en struiken

begroeide aarden wal. In de zuidoostelijke hoek staat een vrijstaande woning. De woning behoudt de huidige functie. Vanaf de zuidelijke bostrook loopt het terrein via een zandige helling naar beneden af in noordelijke richting. Langs de oostzijde van het terrein, parallel aan de Westelijke Ontsluitingsweg bevindt zich een helling met gras en kruidachtige vegetatie. Het laaggelegen terrein bestaat hoofdzakelijk uit vrij jong, dicht naaldbos (grove den) en een centrale meer open zone met gras, pitrus en kruidachtige vegetatie. Het terrein is aan alle kanten omgeven door hekken. Het terrein ligt buiten Natura 2000-gebied en is niet begrensd als natuur die deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (Oostelijke Vechtplassen) bedraagt ruim 11 kilometer.

1.3 Planontwikkeling

Gebiedsvisie

De gebiedsvisie voor Sortie 16 is in het najaar van 2020 vastgesteld door Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht en in januari 2021 door de gemeenteraad van Zeist. In de gebiedsvisie is een ruimtelijke structuur voor de inrichting van de woonwijk, het 'ruimtelijk raamwerk' vastgelegd, zie figuur 1.3. De visie gaat uit van het principe natuurinclusief bouwen en het behoud van belangrijke groenstructuren en waardevolle bomen.

Figuur 1.3 Ruimtelijk raamwerk Sortie 16 uit de gebiedsvisie. Bron: BGSV

Beeldkwaliteitsplan

Het beeldkwaliteitsplan (BGSV, 2021) is een uitwerking van de gebiedsvisie voor Sortie 16, zie bijlage 1. In het beeldkwaliteitsplan wordt richting gegeven aan de gewenste beeldkwaliteit van het gebied qua landschap, architectuur, stedenbouw en ecologie. De uitgangspunten voor verdere ontwikkeling van de woonwijk liggen hier in vast. In het beeldkwaliteitsplan wordt rekening gehouden met in Sortie 16 aanwezige beschermde natuurwaarden en is 'natuurinclusief bouwen' een belangrijk principe. Het is als bijlage aan het bestemmingsplan toegevoegd. Figuur 1.4 geeft een indruk van de structuur van de toekomstige woonwijk. De uitgangspunten uit het beeldkwaliteitsplan worden hierna per gebiedsdeel kort beschreven. Voor een complete beschrijving wordt verwezen naar bijlage 1.

Figuur 1.4 Structuur buitenruimte uit Beeldkwaliteitsplan Sortie 16 met te behouden bos en groen. Bron: BGSV.

Bos

Het bestaande bos wordt waar mogelijk behouden en is bepalend voor de indeling van de woonwijk. Er wordt een onderscheid gemaakt in vier bosdelen (1a t/m 1 d) met een eigen karakter (zie figuur 1.4).

Open plek, natuurlijk hart (1a)

Het open gebied met zand en kruidenvegetatie blijft behouden als open groengebied. De aanwezige bosranden en het laaggelegen bos met dennen / berken blijven zo veel mogelijk behouden. Recreatief medegebruik wordt hier mogelijk. Het gebied is openbaar toegankelijk en smalle struipaden met een natuurlijke uitstraling (vlonderpad) zijn hierbinnen toegestaan. De overgangen van het bos naar de open ruimte worden ontwikkeld met mantel- en zoomvegetaties met inheemse plantensoorten. Ook worden natte zones met poelen ontwikkeld en wordt, door middel van beheermaatregelen gericht op inheemse soorten en versterken van de biodiversiteit, de natuurkwaliteit van het natuurlijk hart verbeterd. Langs de westzijde van het natuurlijk hart wordt nat terrein behouden en vergroot.

Bos: steilrand (1b)

Het bos op de noordelijke steilrand blijft met uitzondering van trappartijen en mogelijk een glijbaan behouden. De oostelijke steilrand wordt weer beplant. Op de steilrand groeien dennen, berken en andere loofbomen in een open kruidenvegetatie met o.a. akkerdistel en echte guldenroede. Er komt hier geen dichte onderbegroeiing. De ruigte op het westelijke talud van de Westelijke Ontsluiting wordt behouden en als zodanig beheerd (vleermuizen, vogels, insecten). In de steilrand kunnen trappen gerealiseerd worden.

Hooggelegen bosgedeelte (1c)

Het hogere zuidelijke gebied met ouder loofbos, dichte onderbegroeiing en Douglassparren blijft behouden, inclusief de grondwal. Het karakter wordt versterkt door maatregelen als de aanplant van loofbomen (verjongen bos met eiken en beuken). Door aanplant van inheemse soorten en lokaal strategisch dunnen wordt de biodiversiteit versterkt. Door aanplant van groenblijvende struiken zoals hulst en taxus langs de wegen ontstaan goede overgangen tussen kruiden en het bos.

Bosrand, afscheiding Beukbergen (1d)

Tussen Sortie 16 en Beukbergen wordt buiten het plangebied een grondwal met bomen gerealiseerd, binnen het plangebied wordt de bestaande boswal met greppel zoveel mogelijk behouden. De wal wordt ingericht als ecologische corridor voor dassen en wordt ontoegankelijk voor mensen zodat de das hier ongestoord doorheen kan wandelen naar het foerageergebied in Park Vliegbasis Soesterberg.

Groen (2)

Het groengebied bestaat uit twee delen: een open gebied bij de entree van de wijk en een deel in de steilrand aan de noordzijde. Het wordt gekenmerkt door een helling en heeft een open karakter. Een mix van dennen, berken en loofbomen in een open kruidenvegetatie bepalen het beeld. De steilrand wordt geprogrammeerd met o.a. trappen, hellingen, speelgelegenheden (glijbaan), struinpaden en een amfitheater.

Inpassingsmaatregelen Beeldkwaliteitsplan

In het beeldkwaliteitsplan is rekening gehouden met het inpassen van beschermde natuurwaarden. Beschermde soorten waar het bij Sortie 16 om gaat zijn vleermuizen, das, eekhoorn, hazelworm, levendbarende hagedis en kommavlinder.

- In het natuurlijk hart worden bestaande bosranden behouden als lijnelement van bomen die zodoende als vliegroute voor vleermuizen kunnen blijven functioneren.
- Het hoger gelegen bosgebied rondom de dassenburcht aan de zuidkant van Sortie 16 wordt behouden als bosgebied en ontoegankelijk gemaakt voor honden en mensen. Voor das komt een afgesloten migratieroute door Sortie 16 tussen het leefgebied rond de burcht en Park Vliegbasis Soesterberg, een belangrijk foerageergebied voor de das. Deze komt tussen Beukbergen en Sortie 16 te liggen. Door grondwallen, hekken en beplanting wordt ervoor gezorgd dat er geen verstoring optreedt door mensen of honden. Het te behouden natuurlijk hart in het lage deel van Sortie 16 is wel toegankelijk voor mensen en honden. Hier krijgt de das schuilplaatsen waar deze zich snel kan verstoppen. Alle gebieden worden verbonden door dassentunnels.
- Het natuurlijk hart, het hoge gedeelte aan de Amersfoortseweg en de groene zone tussen Beukbergen en Sortie 16 blijven een geschikte leefomgeving voor reptielen, eekhoorns en kommavlinder.

- Nestkasten, vleermuiskasten en insectenhôtels worden op vrijwillige basis geïntegreerd in de openbare ruimte en bebouwing. Dit geeft invulling aan de wens voor een natuurinclusieve wijk.

1.4 Werkzaamheden bouw woonwijk

Voorzorgsmaatregelen

Er wordt gestart met het nemen van voorzorgsmaatregelen voor beschermde fauna zoals plaatsen van afschermdes hekjes rond verblijfplaatsen, rustgebied en migratiezones van das. Ook worden hekjes rond het natuurlijk hart geplaatst waarbinnen zich leefgebied van reptielen en kormoranen bevindt, zodat hier tijdens de werkzaamheden geen materieel en uitvoerend personeel ophoudt. Rond de kap- en bouwlocaties worden reptielenschermen geplaatst en worden aanwezige reptielen voorafgaand aan de werkzaamheden weggevangen, zie hoofdstuk 6. Bij de planning van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met kwetsbare perioden van beschermde fauna.

Kap en bouwrijp maken terrein

Na voorzorgsmaatregelen vinden er kapwerkzaamheden plaats ter plaatse van bouwlocaties en geplande infrastructuur. Vervolgens wordt het terrein bouwrijp gemaakt. Hierbij vindt grondverzet plaats ten behoeve van funderingen, worden kabels- en leidingen aangelegd en wordt de hoofdinfrastructuur ingericht. Groenstroken en bomen die volgens het ontwerp niet verwijderd hoeven te worden blijven hierbij intact. Te behouden waardevolle bomen worden van tevoren geïventariseerd en gemarkeerd om het boombehoud te waarborgen.

Woningbouw en herinrichting

Na het bouwrijp maken van het terrein vindt de woningbouw plaats. Ook in deze fase worden (fijnmazige) kabels- en leidingen aangelegd. Vervolgens wordt het terrein ingericht met straatverhardingen, parkeerplaatsen, groenvoorzieningen, rasters, straatmeubilair en straatverlichting.

1.5 Planning

Momenteel loopt de procedure voor het nieuwe bestemmingsplan voor de bouw van de woonwijk. De vaststelling van het bestemmingsplan is in de 1^e helft van 2022 gepland. Het bestemmingsplan treedt per september 2022 in werking, onder voorbehoud van onvoorziene vertragingen zoals beroepsprocedures.

De voorgenomen werkzaamheden volgens paragraaf 1.4 kunnen naar huidig inzicht vanaf medio 2022 worden opgestart. De verwachting is dat de bouwwerkzaamheden 2 tot 2,5 jaar in beslag nemen.

1.6 Periode ontheffing aanvraag

Een ontheffing wordt aangevraagd voor werkzaamheden in de periode van 1 oktober 2022 tot en met 1 oktober 2027. Hierbij is rekening gehouden met voorbereidende werkzaamheden zoals realisatie van vervangende voorzieningen, een gefaseerde uitvoering in verband met kwetsbare perioden van beschermde soorten en een eventuele uitloop van werkzaamheden als gevolg van onvoorziene omstandigheden.

2. Verbodsartikelen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de voor dit project relevante verbodsbepalingen uit hoofdstuk 3: 'Soorten' van de Wet natuurbescherming beschreven. Hierbij wordt aangegeven of er al dan niet sprake is van overtreding van een verbodsbepaling en zo ja voor welke beschermde soorten dit geldt. Verbodsbepalingen die niet relevant zijn, zoals het verkopen van dieren, worden hier niet behandeld.

2.2 Verbodsartikelen soorten van Vogelrichtlijn

In artikel 3.1 van de Wet Natuurbescherming zijn verbodsbepalingen beschreven ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn. Alle in Nederland van nature in het wild levende vogels maken hier deel van uit.

Verbod op het opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels (art.3.1 lid 2)

Niet van toepassing. In het plangebied is in 2019 een nestplaats van buizerd vastgesteld. Voor nesten van buizerd geldt doorgaans een jaarronde beschermingsstatus. In 2021 is deze nestplaats echter niet meer aangetroffen.

Daarnaast is een nestplaats van sperwer aangetroffen, deze heeft geen jaarrond beschermde status meer in de provincie Utrecht zo lang als er in de omgeving voldoende alternatieve broedgelegenheid is. Omdat voor beide soorten geen ontheffing (meer) nodig is, maar ze wel als zodanig genoemd zijn in het inventarisatierapport (Van den Bijtel, 2020) worden ze hier genoemd. In de wijde omtrek van Sortie 16 liggen uitgestrekte bossen met geschikte broedbomen en foerageergebied. Er is sprake van veel uitwijkmogelijk en er is dan geen ontheffing noodzakelijk.

Voor andere vogelsoorten geldt dat dit verbodsartikel niet overtreden wordt, door te werken buiten de broedtijd en waar nodig aanvullende mitigerende maatregelen te nemen (zie hoofdstuk 7).

Verbod op het opzettelijk verstoren van vogels (art. 3.1 lid 4)

Niet van toepassing. Als gevolg van de voorgenomen kap of grondwerkzaamheden worden mogelijk vogels licht verstoord. Er worden echter maatregelen genomen om verstoring van individuen te ontzien, hierdoor blijft verstoring tot een minimum beperkt. Verstoring van vogels is niet verboden wanneer deze niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soorten.

2.3 Verbodsartikelen soorten van de Habitatrictlijn

In artikel 3.5 van de Wet Natuurbescherming zijn verbodsbepalingen beschreven ten aanzien van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrictlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied. In deze categorie komen in het plangebied alleen vleermuizen voor. Het gaat in ieder geval om ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Verbod op het opzettelijk verstoren (art. 3.5 lid 2)

Niet van toepassing. Er zijn geen verblijfplaatsen aanwezig, zodat er geen individuen in verblijfplaatsen worden gestoord. Ook worden tijdens het foerageren worden geen individuen gestoord, omdat er niet in het donker gewerkt wordt en rekening wordt gehouden met verstoring door licht van bouwlampen.

Verbod op beschadigen of te vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art. 3.5 lid 4)

Niet van toepassing. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn in het plangebied niet aangetroffen. Het plangebied is foerageergebied voor onder andere ruige dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis. De centrale open corridor door het terrein is vliegroute van laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Het plangebied blijft in de toekomst geschikt als foerageergebied voor vleermuizen en door het behoud van lijnvormige groenstructuren is er geen sprake van aantasting van de huidige vliegroute. Door het behoud van het foerageergebied en de vliegroute in de toekomstige woonwijk blijven verblijfplaatsen van vleermuizen (die buiten het plangebied aanwezig zijn) functioneel.

2.4 Verbodsartikelen nationaal beschermde soorten

In artikel 3.10 van de Wet Natuurbescherming zijn verbodsbepalingen beschreven ten aanzien van overige (nationaal beschermde) soorten van bijlage onderdeel A van de Wet Natuurbescherming. Eekhoorn, das, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en kommavlinder zijn soorten van bijlage onderdeel A waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling geldt.

Verbod op het opzettelijk doden of vangen (art. 3.10 lid 1a.)

Wel van toepassing. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden is het niet geheel uit te sluiten dat er exemplaren van hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en kommavlinder worden gedood. Door mitigerende maatregelen wordt dit zo veel mogelijk voorkomen. Reptielen die in het plangebied voorkomen (hazelworm, levendbarende hagedis en ringslang) worden gevangen met als doel om schade te voorkomen en ze in geschikt leefgebied, buiten de bouwlocaties in het plangebied weer uit te zetten (zie ook 3.5 voor het verbod op vangen en uitzetten).

Verbod op het opzettelijk te beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art. 3.10 lid 1b.)

Wel van toepassing. Als gevolg van kapwerkzaamheden, het uitvoeren van grondwerk en bouwwerkzaamheden gaan mogelijk vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van **eekhoorn, hazelworm, levendbarende hagedis** en **kommavlinder** verloren.

Voor **das** geldt dat de burcht en de directe omgeving hiervan niet wordt beschadigd of verwijderd maar dat er in de aanlegfase van de woonwijk wel sprake kan zijn van een tijdelijke aantasting van de functionaliteit van de burcht door het opzettelijk beschadigen van functioneel leefgebied dat bij de burcht hoort. Hier wordt bedoeld op het laaggelegen gedeelte van Sortie 16 dat in gebruik is als foerageergebied en migratieroute van de das, waar de bouwactiviteiten plaatsvinden en waar vooraf bos wordt gekapt.

Door de aanwezigheid van alternatief leefgebied en het aanbrengen van alternatieve verblijfplaatsen in de omgeving blijven er voor de genoemde soorten altijd voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig.

2.5 Verboden vanuit overige bepalingen ten aanzien van in het wild levende dieren en planten

Verbod op het uitzetten van dieren of eieren (art. 3.34 lid 1)

Van toepassing. De hazelwormen, levendbarende hagedissen en ringslangen binnen de invloedssfeer van de uitvoering van het plan worden gevangen en vervolgens uitgezet naar geschikt leefgebied in het plangebied of in de directe omgeving.

3. Ecologische inventarisatie

3.1 Methode inventarisatie

3.1.1 Natuurwaardenonderzoek

In 2019 is door Van den Bijtel ecologisch onderzoek een onderzoek naar beschermde natuurwaarden in het plangebied Sortie 16 uitgevoerd (Van den Bijtel, 2020; wordt separaat meegezonden). In de periode maart tot en met december 2019 zijn 24, deels gecombineerde bezoeken aan het gebied gebracht (tabel 3.1). Twee bezoeken vonden plaats in de (vroeg) ochtend en twee bezoeken vonden plaats in de (late) avond. De overige bezoeken vonden overdag plaats.

Bezoekdatum	Tijdstip	Weersomstandigheden	Duur	Groepen
12-feb-19	14:45-17:45	half bewolkt, 7-9 °C, ZW 3-4	3,00	zo,vo
19-mrt-19	07:30-09:15	licht-half bewolkt, -1-6 °C, ZO 1-2	2,25	fl,zo,vo,re,am,ins
8-apr-19	07:30-12:15	vrijwel onbewolkt, 9-17 °C, ONO 1-3	4,75	fl,zo,vo,re,am,ins
23-mei-19	06:45-11:30	licht bewolkt, 7-18 °C, ZZW 2-3	4,75	fl,zo,vo,re,am,ins
18-jun-19	21:30-23:45	vrijwel onbewolkt, 24-21 °C, N 2-1	2,25	zo,vo,vl
20-jun-19	05:30-09:00	half bewolkt, 13-17 °C, ZW 2-3	3,50	fl,zo,vo,re,am,ins
26-jun-19	13:00-18:30	geheel bewolkt, vanaf 14:30 licht-half bewolkt, 20-25 °C, N 2-4, vanaf 14:30 NO 4	5,50	fl,zo,vo,re,am,ins
1-jul-19	16:00-20:30	licht-half bewolkt, 21-24 °C, W 2-3	4,50	fl,zo,vo,re,am,ins
5-jul-19	13:30-15:30	geheel bewolkt, 23-25 °C, N 3	2,00	fl,zo,vo,re,am,ins
11-jul-19	03:15-05:45	half-geheel bewolkt, 14-16 °C, WZW 0-2	2,50	zo,vo,vl
11-jul-19	09:00-10:45	half-geheel bewolkt, 14-16 °C, WZW 0-2	1,75	fl,zo,vo,re,am,ins
6-aug-19	12:30-19:00	half-geheel bewolkt, 18-24 °C, ZW 2-3	6,50	fl,zo,vo,re,am,ins
20-aug-19	04:15-07:00	geheel bewolkt, 9-11 °C, ZW 1-3	2,75	zo,vo,vl
20-aug-19	09:30-12:45	half-geheel bewolkt, 14-17 °C, ZW 2-3	3,25	fl,zo,vo,re,am,ins
29-aug-19	11:00-12:15	half bewolkt, 18-20 °C, O 2-0	1,25	re
3-sep-19	16:30-18:30	geheel bewolkt, 18-20 °C, ZW 2-3	2,00	re
11-sep-19	09:00-13:00	onbewolkt, 11-19 °C, O 1-3	4,00	mos
13-sep-19	14:45-15:45	licht-half bewolkt, 20 °C, NNW 2-3	1,00	re
14-sep-19	19:30-22:00	onbewolkt, 19-17 °C, O 2-0	2,50	zo,vo,vl
20-sep-19	14:45-15:45	onbewolkt, 19-17 °C, O 2-0	1,00	re
12-okt-19	12:00-16:30	geheel bewolkt, 15-17 °C, WZW 3-4	4,50	pad
2-nov-19	13:15-17:15	half-geheel bewolkt, 12-14 °C, ZZW 3-4	4,00	pad
26-nov-19	11:15-15:45	geheel bewolkt, 8-11 °C, ZZO 2-3	4,50	zo,vo,vl
18-dec-19	13:45-17:45	half bewolkt, 7-8 °C, Z 2-3	4,00	zo,vo,vl
Totaal			78,00	

Tabel 3.1 Bezoekdata en -tijden, duur in uren, weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken en groepen die tijdens de bezoeken zijn onderzocht (Van den Bijtel, 2020) fl = flora; mos = mossen en korstmossen; pad = paddenstoelen; zo = zoogdieren; vl = vleermuizen; vo = vogels; re = reptielen; am = amfibieën; ins = insecten.

Flora

Tijdens het veldonderzoek zijn van de groeiplaatsen van de aanwezige beschermde en bijzondere plantensoorten (Rode of Oranje Lijstsoorten, soorten die indicatief zijn voor bepaalde milieus) de exacte coördinaten opgenomen met een GPS (Garmin GPSMap 60csx). Van elke groeiplaats is een schatting gemaakt van het aantal aanwezige exemplaren en, indien van toepassing, een schatting van de omvang van de groeiplaats. Tevens is een lijst opgesteld van alle in het gebied aangetroffen soorten.

Mossen en korstmossen

In september 2019 is het terrein onderzocht op de aanwezige mossen en korstmossen. Van eventuele bijzondere en zeldzame soorten zijn met een GPS de exacte coördinaten van de groeiplaats opgenomen. Tevens is een lijst opgesteld van alle vastgestelde soorten. Dit onderzoek is uitgevoerd door dr. A. Aptroot.

Paddenstoelen

Tijdens twee bezoeken, in oktober en november 2019, is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van paddenstoelen. Van eventuele bijzondere en zeldzame soorten zijn met een GPS de exacte coördinaten van de groeiplaats opgenomen. Tevens is een lijst opgesteld van alle vastgestelde soorten. Dit onderzoeksonderdeel is uitgevoerd door dr. P.-J. Keizer.

Zoogdieren

Zoogdieren, exclusief vleermuizen.

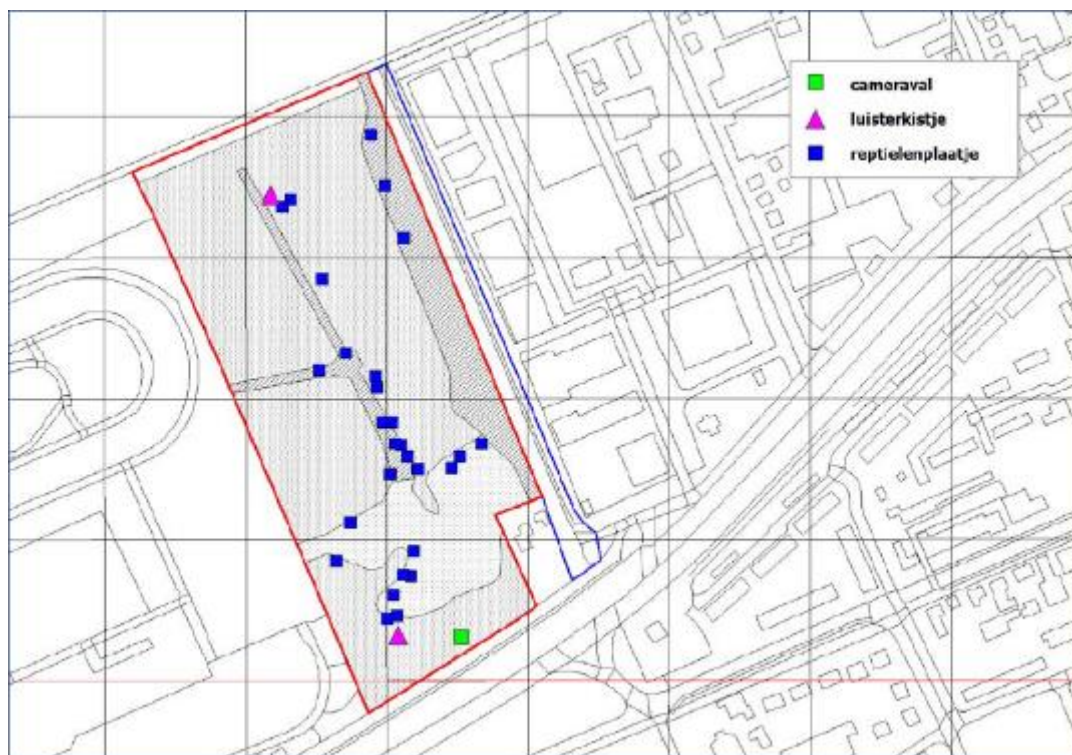
De gegevens over het voorkomen van zoogdieren zijn verzameld aan de hand van zichtwaarnemingen van individuen, sporen, nesten, holen en burchten en vondsten. Van de locaties waar waarnemingen van beschermde soorten zijn verricht, zijn met een GPS de exacte coördinaten opgenomen. Voorts is er in september een camera geplaatst bij de dassenburcht. Deze camera heeft tot en met december opnamen gemaakt.

Vleermuizen.

Voor het onderzoek naar het voorkomen en de aanwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen (boombewonende soorten als rosse vleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis) is het gebied in totaal viermaal bezocht. Tijdens deze bezoeken is gebruikgemaakt van batdetectoren (Pettersson D240x en D1000x). Beide detectoren beschikken over zowel een heterodyne functie als een time expansion-functie en de mogelijkheid voor het opnemen van geluiden. De Pettersson D1000x beschikt bovendien nog over een derde methode (frequentiedelen) om het ultrasonische geluid van vleermuizen hoorbaar te maken. Met de Pettersson D1000x zijn tijdens verschillende bezoeken opnamen gemaakt van de echolocatiegeluiden van vleermuizen. Deze opnamen zijn vervolgens op de computer geanalyseerd met het programma Batsound.

In de periode 1 juli tot en met 6 augustus 2019 is bovendien onderzoek naar het voorkomen van en het terreingebruik door vleermuizen uitgevoerd met behulp van twee zogeheten luisterkistjes (figuur 3.1). Luisterkistjes zijn batdetectoren (Pettersson D500x) die automatisch de geluiden van vleermuizen registreren en opnemen. Deze opnamen zijn vervolgens op de computer geanalyseerd met het programma Batsound. In februari en december is het terrein onderzocht op de aanwezigheid van bomen met holten, spleten en scheuren die door vleermuizen als verblijfplaats kunnen worden gebruikt. Voorts is in december een waterput aan de zuidzijde van het terrein onderzocht

op de aanwezigheid van overwinterende vleermuizen. Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuizenprotocol (Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging 2017).

Figuur 3.1. Locaties van de gebruikte onderzoeksmaterialen bij natuurwaarden onderzoek. Bron: Van den Bijtel (2019).

Vogels

Tijdens zeventien bezoeken zijn gegevens over het voorkomen van vogels genoteerd. Specifiek op broedvogels (ook soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn) gerichte bezoeken zijn afgelegd op 19 maart, 8 april, 23 mei, 20 juni en 11 juli 2019. Onderzoek naar nachttactieve vogels (uilen) is uitgevoerd op 18 juni en 11 juli 2019. Dit onderzoek is gecombineerd met het onderzoek naar vleermuizen. Het veldwerk is uitgevoerd conform de richtlijnen van het SOVON-Broedvogel Monitoring Project (van Dijk 1996). De interpretatie en uitwerking van de veldgegevens heeft eveneens plaatsgevonden conform de richtlijnen van het SOVON-Broedvogel Monitoring Project (van Dijk 1996).

Reptielen

Tijdens veertien bezoeken is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van reptielen door het gericht afzoeken van geschikt biotoop. Deze werkwijze heeft enkele waarnemingen van ringslang en levendbarende hagedis opgeleverd. Voor de hazelworm is deze methode echter niet toereikend. Met name voor het onderzoek naar deze laatste soort zijn verspreid over het terrein achtentwintig plaatjes (vierentwintig tapijttegels en vier damwandprofielen) uitgelegd (figuur 3.1). Hazelwormen, maar ook andere reptielen (en soms amfibieën), kruipen onder deze plaatjes om op te warmen. De plaatjes hebben van begin augustus tot eind september 2019 in het veld gelegen en zijn zesmaal gericht gecontroleerd.

Amfibieën

Tijdens tien bezoeken zijn gegevens over het voorkomen van amfibieën verzameld. Omdat er in het gebied geen open water (voortplantingsbiotoop) aanwezig is, is er geen specifiek op deze groep gericht onderzoek uitgevoerd. Wel zijn alle waarnemingen van op het land aanwezige amfibieën genoteerd.

Insecten

Tijdens tien veldbezoeken die overdag plaatsvonden, is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van insecten, in het bijzonder dagvlinders, waterjuffers en libellen, sprinkhanen en wilde bijen. De gegevens van deze groepen zijn verzameld door gericht grazige en bloemrijke begroeiingen en bosranden af te zoeken.

3.1.2 Actuele informatie beschermde natuurwaarden

In aanvulling op de onderzoeksgegevens uit het natuurwaardenonderzoek van den Bijtel is de meest recente informatie met betrekking tot beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF, 2021) geraadpleegd.

Monitoring beschermde natuurwaarden Sortie 16

Vanaf 2020 vindt monitoring van beschermde natuurwaarden in Sortie 16 plaats in opdracht van provincie Utrecht. De monitoring is toegespitst op beschermde soorten die in het natuurwaardenonderzoek zijn vastgesteld. Het monitoringsonderzoek is momenteel nog gaande en omvat:

- Cameraval-onderzoek ter plaatse van de dassenburcht in Sortie 16:
Dit onderzoek wordt vanaf 3 september 2019 uitgevoerd door Van den Bijtel ecologisch advies (Achterberg, 2021). In 2021 wordt dit onderzoek voortgezet door Ecogroen in samenwerking met Chris Achterberg (voormalig medewerker Van den Bijtel ecologisch advies). Ter plaatse van de burcht in Sortie 16 hangt permanent een cameraval.
- Inspectie van het plangebied op beschermde soorten tijdens gerichte veldbezoeken:
Dit onderzoek loopt vanaf 2021 en is toegespitst op gebruik van het gebied door das en eekhoorn, nestplaatsen van vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest en leefgebied van overige beschermde soorten (reptielen, kommavlinder). In het kader van de monitoring is een eerste veldbezoek uitgevoerd op 11 februari 2021 (droog, helder, weinig wind en -5 °C). Het plangebied is hierbij onderzocht door een ecooloog van Ecogroen. Waarnemingen van (mogelijke) beschermde natuurwaarden zijn hierbij vastgelegd in een GIS-applicatie. De andere onderzoeksronden die zijn uitgevoerd staan in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Onderzoeksronden uitgevoerd in het kader van monitoring van de natuurwaarden van Sortie 16.

Bezoek	Periode (2021)	Soort(groep)en	Beschrijving
1	Maart/april	Jaarrond beschermde nesten, das en eekhoorn. Verkennend veldbezoek.	Verkennend veldbezoek jaarrond beschermde nesten (roof)vogels, wintersporen das en inventarisatie eekhoorn-nesten. Verkenning terrein op overige soortgroepen.
2	April	Das, jaarrond beschermde nesten.	Inspectie gericht op jaarrond beschermde nesten (1 ^e bezoek), nestindicerend gedrag, sporen das.
3	Eind april/mei	Das, jaarrond beschermde nesten.	Inspectie gericht op jaarrond beschermde nesten (2 ^e bezoek), nestindicerend gedrag, sporen das.
4	Mei/juni/juli/augustus	Kommavlinder	Voorjaar, inspectie gericht op rupsen kommavlinder, waardplanten zijn schapengras. Zwenkgrassen, buntgras, struisgras. Zomer, onderzoek bij uitvliegen naar omvang populatie.
5	Maart-mei	Dassenburcht	Doorlopen onderzoek middels camera naar gebruik dassenburcht.

Dassenonderzoek omgeving Sortie 16

Om de activiteit van dassen in gebieden in de omgeving van Sortie 16 vast te stellen is in 2021 een onderzoek met cameravallen uitgevoerd. Doel is om te beoordelen of deze gebieden potentieel geschikt leefgebied (kunnen) vormen voor dassen van Sortie 16. Er is beoordeeld:

1. Welke (potentieel) geschikte leef- en foerageergebieden voor dassen er in de omgeving aanwezig zijn
2. Of er barrières aanwezig zijn die voor dassen van Sortie 16 een belemmering vormen om geschikt leef- en foerageergebied te bereiken.
3. Of er in gebieden rond Sortie al dassen leven die, vanwege de territoriale aard van dassen, verhinderen dat het gebied ter compensatie kan worden aangeboden.

Het onderzoek was toegespitst op bos- en natuurterreinen ten zuiden en ten westen van Sortie 16 (zie figuur 3.2), respectievelijk:

- Sterrenberg: de bos- en natuurterreinen ten zuiden van de N237 ter hoogte van Sortie 16 en de omgeving van de Ericaweg in Huis ter Heide;
- Beukbergen: de bos- en natuurterreinen ten westen van Sortie 16, inclusief de bosstrook tussen woonwagencentrum Beukbergen en de N237.

Het onderzoek begon met een verkennend veldbezoek, waarbij barrières zoals hekken en wegen, dassensporen, burchten en wissels zijn geïnventariseerd. Op basis van het verkennende veldbezoek is bepaald waar de wildcamera's geplaatst konden worden om de aanwezigheid van andere dassen aan te tonen of uit te sluiten.

Sterrenberg & groenstrook

Er zijn vier wildcamera's geplaatst op de volgende locaties (zie figuur 3.2):

- S1. Bij de uitgang van Sortie 16 (gat onder in het hek) naar de groenstrook tussen de Amersfoortseweg en Beukbergen.
- S2. In de groene corridor tussen de Amersfoortseweg en de woonwijk Abrona.
- S3. Langs het raster van de ecocorridor Sterrenberg in het bos.
- S4. Langs het raster van de ecocorridor Sterrenberg nabij Abrona boerderij Sterrenberg.

Het onderzoek is uitgevoerd van 19-02-2021 tot 06-04-2021, waarbij de camera's tussendoor tweemaal zijn gecontroleerd en soms over korte afstanden verplaatst. De globale opzet van het onderzoek is weergegeven in figuur 3.2. Ook is een bezoek gebracht aan de omgeving van kwekerij C. Th. Van Berghenhenegouwen aan de Ericaweg in Huis ter Heide waar een dassenburcht bekend is (mededeling Chris Achterberg).

Landgoed Beukbergen

Er zijn vier wildcamera's geplaatst op de volgende locaties (zie figuur 3.2.):

- B1: In de groenstrook langs het hek in het zuidoosten van het plangebied.
- B2: ter hoogte van het ecoduct Beukbergen over de N237.
- B3: centraal in het gebied, in de nabijheid van dassenpijpen met sporen.
- B4: in het noordoosten, in de nabijheid van dassenpijpen met sporen.

Figuur 3.2: Zoekgebied voor alternatief leefgebied (Sterrenberg: blauw omlijnd, Beukbergen oranje omlijnd) ten opzichte van Sortie 16 (rode stippellijn) en locaties wildcamera's Sterrenberg S1 t/m S4 en Beukbergen (B1 t/m B4) . Bron kaartondergrond: PDOK.

Het onderzoek is uitgevoerd van 15-06-2021 tot en met 17-08-2021, waarbij de camera's tussen-door driemaal zijn gecontroleerd en soms over korte afstanden verplaatst. Bij elke ronde zijn de foto's uitgelezen. De globale opzet van het onderzoek is weergegeven in figuur 3.2.

Relevante informatie uit de NDFF, het lopende monitoringsonderzoek Sortie 16 en de dassenonderzoeken Sterrenberg en Beukbergen zijn meegenomen bij de effectbeoordelingen die worden uitgevoerd in het kader van de Wet Natuurbescherming en bij het bepalen van benodigde vervolgstappen. Deze zijn uitgewerkt in dit activiteitenplan.

Informatie project Woonwijk Soesterberg Noord

Onderzoeksgegevens en informatie die is vergaard bij de voorbereiding van het naburige project Woonwijk Soesterberg Noord zijn geraadpleegd en relevante informatie is benut bij het opstellen van het activiteitenplan.

3.2 Actualiteit inventarisatiegegevens

Het natuurwaardenonderzoek is uitgevoerd in 2019. In aanvulling daarop zijn actuele gegevens uit NDFF en monitoringsonderzoek (2020 / 2021) geraadpleegd. De inventarisatiegegevens zijn zodoende actueel.

3.3 Locatie inventarisatie

Het plangebied en de directe omgeving in een straal van 25 meter zijn geheel onderzocht. Bij raadpleging van de NDFF zijn gegevens afkomstig uit een groter gebied (zone van circa 1 kilometer) rondom het plangebied meegenomen.

4. Resultaten

4.1 Inleiding

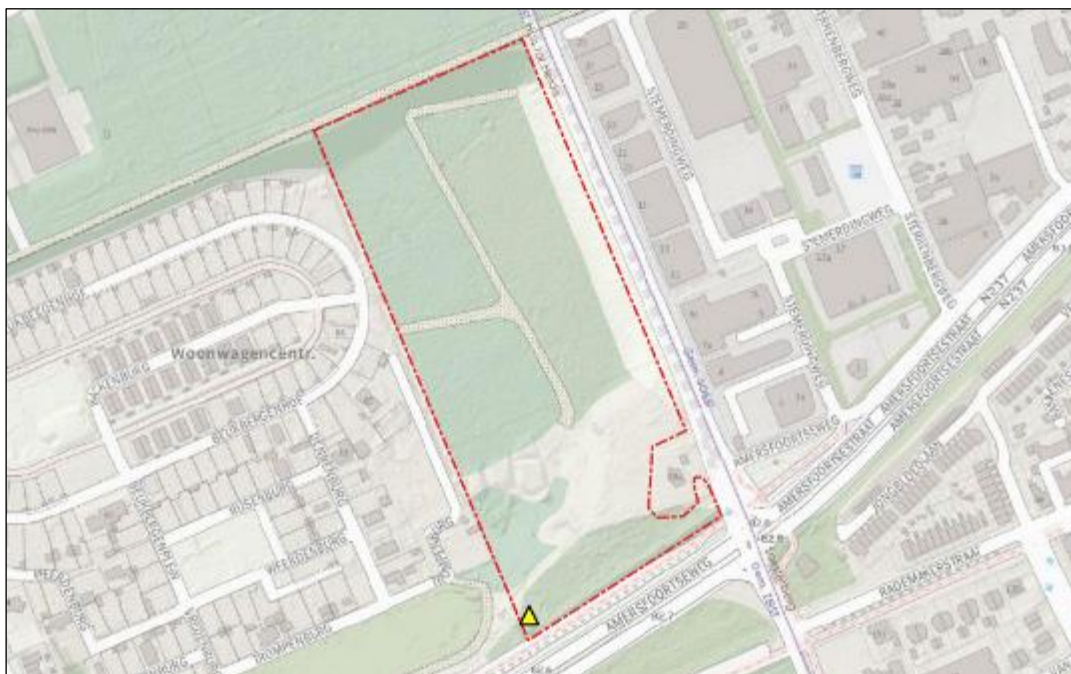
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bij onderzoek in het plangebied aangetroffen beschermde soorten. In paragraaf 4.2 t/m 4.11 wordt per soort of soortgroep beschreven welke functie(s) het plangebied gebied heeft, er wordt beschreven:

- Waar nesten, verblijfplaatsen, migratieroutes of (essentieel) foerageergebied van de soort voorkomen in het plangebied of waar waarnemingen zijn gedaan;
- Hoeveel exemplaren van de soort in het plangebied voorkomen aan de hand van een inschatting;
- Wat het belang is van de populatie in het plangebied ten opzichte van de populatie in de omgeving.
- Omgevingscheck: in hoeverre er in de omgeving van het plangebied geschikt leefgebied voor de soort aanwezig is en welke functies dit voor de soort kan hebben.

4.2 Buizerd

In 2019 is één nest van buizerd vastgesteld in de uiterste zuidwesthoek van het plangebied, zie figuur 4.1. Bij monitoring van het plangebied in 2021 is vastgesteld dat dit nest niet meer aanwezig is. Mogelijk is dit nest uit de boom gewaaid. Ook zijn in het plangebied geen andere nestplaatsen van buizerd meer aangetroffen en is er geen territoriale activiteit van buizerd waargenomen in het plangebied. Omdat er geen nest aanwezig is, is er bij het voorgenomen initiatief geen sprake van het overtreden van verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming ten aanzien van buizerd. Volg stappen met betrekking tot buizerd zijn niet aan de orde.

Figuur 4.1 locatie jaarrond beschermde nestplaats buizerd, aangetroffen bij onderzoek in 2019 (Van den Bijtel, 2020) en thans niet meer fysiek aanwezig. Bron achtergrond: PDOK.

4.3 Sperwer

In 2019 is in het midden van het plangebied, in de grove dennenopstand ten westen van het groene hart één sperwernest aangetroffen. De nestplaatsen van sperwer hebben in de provincie Utrecht geen jaarrond beschermde status meer, mits er in de omgeving voldoende nestgelegenheden behouden blijft omdat is gebleken dat deze soort in de regel jaarlijks een nieuw nest bouwt (Beenen, 2017). Bovendien is monitoring van het plangebied in 2021 vastgesteld dat het in 2019 gevonden nest niet meer aanwezig is. Ook zijn in het plangebied geen andere nestplaatsen van sperwer meer aangetroffen en is er geen territoriale activiteit van sperwer waargenomen in het plangebied. Omdat er geen nest aanwezig is, is er bij het voorgenomen initiatief geen sprake van het overtreden van verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming ten aanzien van sperwer. Vervolgstappen met betrekking tot sperwer zijn niet aan de orde.

4.4 Vleermuizen

Verblijfplaatsen, migratieroutes en foerageergebied

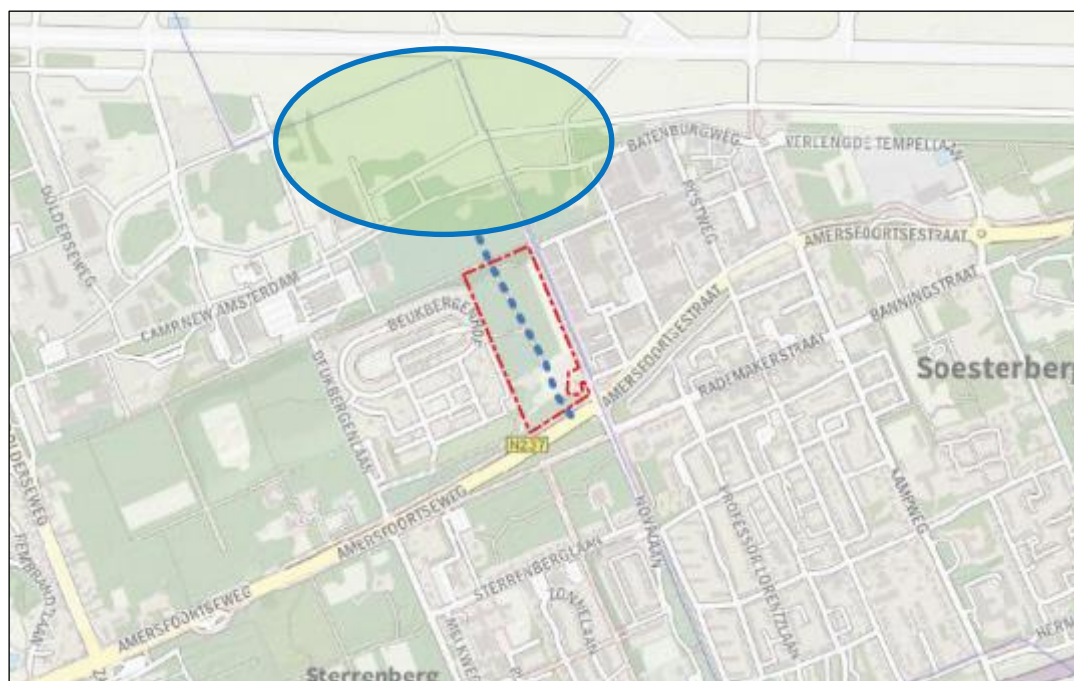
In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Het plangebied heeft een functie als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger en in mindere mate voor rosse vleermuis en gewone grootovleermuis. Foeragerende vleermuizen komen met name voor in de open gedeelten langs de bosranden in het plangebied. Er zijn in het plangebied geen vaste jachtgebieden waar gedurende langere tijd meer exemplaren van een soort jagen vastgesteld.

De open zone die het bosgebied van Sortie 16 in noord-zuid richting doorsnijdt wordt door laatvliegers en gewone dwergvleermuizen gebruikt als vliegrouete. De vliegrouete vormt voor laatvlieger een verbindende schakel tussen de kraamkolonie(s) in Soesterberg en de jachtgebieden op de Vliegbasis Soesterberg, zie figuur 4.2. De bosrand aan de oostkant van het plangebied langs de 'Westelijke

Ontsluitingsweg' heeft als vliegroute voor laatvliegers weinig betekenis, waarschijnlijk omdat hier veel minder beschutting aanwezig is. Omdat er echter wel allerlei alternatieve routes tussen Soesterberg en de vliegbasis, gaat het niet om een onmisbare route.

Aantallen

Het plangebied heeft een functie als foerageergebied voor enkele tientallen vleermuizen van diverse soorten zoals genoemd in de eerste alinea van 4.4. Als vliegroute heeft het plangebied een functie voor enkele tientallen laatvliegers (40 à 50 individuen) en gewone dwergvleermuizen (20 à 30 individuen).

Figuur 4.2 Vliegroute laatvlieger en gewone dwergvleermuis door Sortie 16 (blauwe stippellijn) en indicatieve aanduiding van jachtgebied op Vliegbasis Soesterberg (blauw omlind). Bron achtergrond: PDOK.

Belang populatie in plangebied

Het plangebied is van belang als foerageergebied van diverse vleermuissoorten die hun verblijfplaatsen buiten het plangebied hebben. Omdat voor de in het plangebied aangetroffen soorten in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is wordt niet verwacht dat het plangebied essentieel is als foerageergebied voor vleermuizen.

Als vliegroute is het plangebied met name van belang voor de populatie laatvliegers in de omgeving. Via deze route wordt foerageergebied op Vliegbasis Soesterberg ontsloten voor laatvliegers die mogelijk verblijven in gebouwen in Soesterberg. In de omgeving zijn wel vergelijkbare lijnvormige structuren tussen Soesterberg en de Vliegbasis aanwezig zoals bebouwing en beplanting langs de Rade-makerstraat. Omdat er echter wel allerlei alternatieve routes tussen Soesterberg en de vliegbasis, gaat het niet om een onmisbare route.

Omgevingscheck

In de omgeving van het plangebied zijn diverse geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn in Nederland in de regel gebouwbezonende soorten die verblijfplaatsen kunnen hebben in bebouwing rond het plangebied, bijvoorbeeld in de be-

bouwde kom van Soesterberg, in bebouwing op landgoed Beukbergen / Sterrenberg en in bebouwing van Huis ter Heide. Rosse vleermuis, gewone grootovleermuis en ruige dwergvleermuis zijn soorten die hun verblijfplaats ook in bomen kunnen hebben. Verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied kunnen zich bevinden in holtes in oude bomen, bij voorbeeld landgoederen Beukbergen en Sterrenberg. Ook is bekend dat zich op Park Vliegbasis Soesterberg diverse gebouwen bevinden die als verblijfplaats voor vleermuizen dienen zoals niet meer in functie zijnde bunkers en bluskelders.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving zijn foerageergebieden voor vleermuizen in ruime mate aanwezig. Voorbeelden hiervan zijn de bosranden en open terreinen van Vliegbasis Soesterberg, landgoed Sterrenberg en de Leusderheide.

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. In het plangebied is een zuid-noord georiënteerd vliegroute van laatvlieger aanwezig. In de omgeving zijn vergelijkbare lijnvormige structuren aanwezig tussen de bebouwde kom van Soesterberg en de vliegbasis zoals de bebouwing en lijnbeplanting langs de Rademakerstraat, Sterrenbergweg en Postweg ten oosten van het plangebied en De Beukbergenlaan ten westen van het plangebied. Omdat er allerlei alternatieve routes tussen Soesterberg en de vliegbasis zijn, gaat het niet om een onmisbare vliegroute.

4.5 Das

Verblijfplaatsen, foerageergebied en migratieroutes

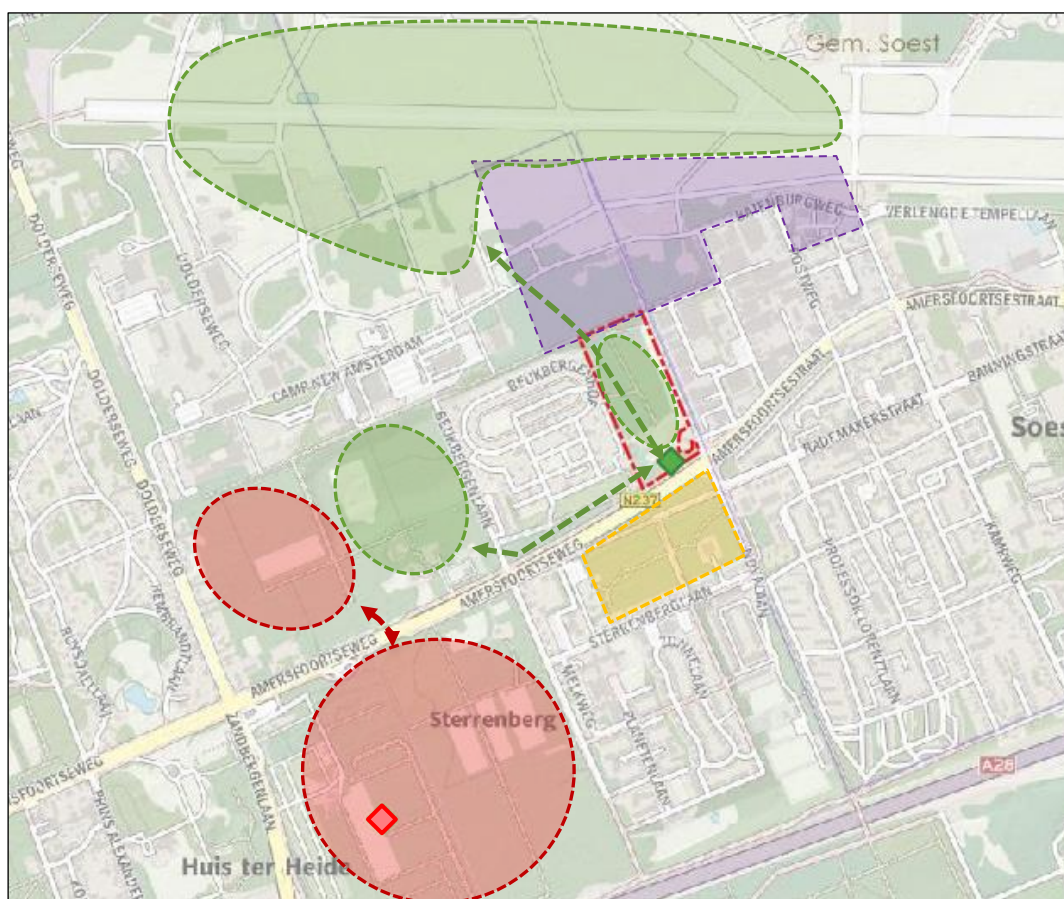
In de bosstrook aan de zuidkant van het plangebied is de aanwezigheid van een bewoonde dassenburcht vastgesteld, zie figuur 4.3. De burcht ligt slechts 15 meter van de drukke Amersfoortseweg (N237) en slechts enkele meters van het fietspad, maar wordt hiervan gescheiden door een hoog hek, een grondwal en dichte beplanting. Het is niet met zekerheid vastgesteld dat de burcht als kraamburcht wordt gebruikt (met dien verstande dat er jongen in ter wereld komen). Wel zijn er in diverse jaren jonge dassen gefotografeerd. Uit lange inventarisatiereeksen met wildcamera's door Chris Achterberg blijkt dat de dassen na het voorjaar soms maanden achtereen afwezig zijn, en in de tussentijd slechts sporadisch voor de camera komen. De burcht is dus onderdeel van een netwerk aan burchten.

Het plangebied wordt door dassen gebruikt als foerageergebied. Met name in de westelijke helft van het grove dennenbos blijkt uit sporen dat er gefoerageerd wordt. Het foerageergebied in Sortie 16 is belangrijk voor de functionaliteit van de burcht.

Ook lopen er door Sortie 16 wissels van dassen vanaf de dassenburcht in westelijke en noordelijke richting, aangeduid in figuur 4.3. Deze wissels komen uit bij de hekken rond Sortie 16 en lopen via onderdoorgangen door richting de vliegbasis en richting landgoed Beukbergen. De onderdoorgangen worden door dassen gebruikt en bieden voor dassen toegang tot foerageergebieden ten noorden en ten westen van Sortie 16 (zie figuur 4.3). Er is dus sprake van enkele belangrijke migratieroutes van das in Sortie 16.

Aantal dieren

Al vanaf 2012 worden er in het plangebied (bij) burchten van dassen aangetroffen. Bij cameraval-onderzoek uitgevoerd sinds 2019 is geconstateerd dat de burcht wordt gebruikt door vijf verschillende dassen: een volwassen mannetje, een volwassen vrouwtje, twee jongen (geboren in 2018 / 2019) en een derde volwassen das. Het is niet bekend of deze jongen zijn geboren in de burcht van Sortie 16. De monitoring met een cameraval vindt plaats vanaf september 2019. In 2020 zijn er geen jongen die dat jaar geboren zijn, in beeld verschenen. Ook bleek uit het cameraval-onderzoek dat de burcht van Sortie 16 periodiek onbewoond was. Op grond van de meest actuele informatie leefde er in 2020 een clan van minimaal drie volgroeide dassen in de burcht. In 2021 zijn er in de periode tot en met 1 september 2021 bij het monitoringsonderzoek onderzoek twee volwassen dassen waargenomen bij de burcht (mondelinge mededeling C. Achterberg). Het plangebied is op basis van de waarnemingen van de afgelopen jaren leefgebied van een minimaal twee à drie dassen.

Figuur 4.3 Locatie dassenburcht Sortie 16 (groene ruit) en bestaande migratieroutes (indicatief, groene stippellijnen) naar foerageergebied (groene vlakken) in de omgeving. De woonwijk Vliegbasis Soesterberg (paars vlak) wordt als marginaal foerageergebied beschouwd; De burcht van Sterrenberg (rode ruit) en bijbehorend foerageergebied is rood gemarkeerd. Het bosgebied ten zuiden van de N237 (oranje) is nu niet als foerageergebied van dassen in gebruik. Bron achtergrond: PDOK.

Belang populatie in plangebied

De deelpopulatie van das in het plangebied maakt deel uit van een populatie die wordt geschat op enkele tientallen dassen in de omgeving. Binnen enkele kilometers van het plangebied zijn meerdere bewoonde dassenburchten aanwezig. Eén burcht bevindt zich ten zuidwesten van het plangebied op het terrein Sterrenberg in de omgeving van de kwekerij aan de Ericaweg in Huis ter Heide: de 'burcht van Sterrenberg' (zie figuur 4.3) - zo is gebleken uit de dassenmonitoring door Ecogroen in 2021.

Deze das(senfamilie) is hoogstwaarschijnlijk ook met cameraval-onderzoek vastgesteld op het ecoduct over de N237. Een das kwam 's avonds vanuit de richting van de Ericaweg en liep richting Beukbergen. Het dier maakt dus gebruik van landgoed Beukbergen, waar de dassen van Sortie 16 óók gebruik van maken. De territoria grenzen daar dus aan elkaar. Omdat exacte territoriumgrenzen tussen beide clans niet bekend zijn, is de grens indicatief weergegeven in figuur 4.3.

Ook op landgoed Sterrenberg heeft cameraonderzoek gedaan. De dassenclan van de Ericaweg maakt ook gebruik van het bosgebied van landgoed Sterrenberg (het deel ten westen van zorginstelling Abrona). Ten oosten van Abrona komen (nog) geen dassen voor.

Andere bekende burchten in de omgeving bevinden zich ter plaatse van Park Vliegbasis Soesterberg. In 2017 zijn hier drie bewoonde hoofdburchten vastgesteld en acht onbewoonde (Van den Bijstel, 2018). Ook is melding gemaakt van een burcht ter plaatse van Camp New Amsterdam, ten noordwesten van het plangebied (Achterberg, 2021).

Mogelijk vindt er uitwisseling plaats tussen dassen van de clan van Sortie 16 en andere clans in de omgeving. Op landschapsschaal vindt er uitwisseling plaats via de ecoducten over de N237, de A28 en via de uitgestrekte natuurterreinen rondom de landingsbanen. Geslachtsrijpe mannetjes en vrouwtjes op zoek naar nieuw leefgebied kunnen zo uitwisselen met naburige clans.

Omgevingscheck

De das leeft in gebieden waarbinnen verschillende biotopen op korte afstand van elkaar aanwezig zijn. Doorgaans zijn dit hoger gelegen, drogere gronden waar dekking aanwezig is en lager gelegen vochtige gronden die als voedselgebied dienen. De soort komt vaak voor in kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtwallen, singels en heggen. De das huisvest zich normaliter in burchten op hoger gelegen gronden en foerageert in de omgeving tot 1,5 tot 12 kilometer van de burcht. Foerageergebied kan bestaan uit bosbodems, bemeste graslanden, (maïs)akkers, hoogstamboomgaarden en ruigten (BIJ12, 2017b).

In de omgeving van het plangebied is veel leefgebied van dassen aanwezig. De Utrechtse heuvelrug kan op grond van bekende waarnemingen worden beschouwd als een min of meer aaneengesloten dassenleefgebied waarbinnen zich enkele barrières bevinden zoals bewoning en infrastructuur. Een aantal belangrijke barrières zijn geslecht door de bouw van ecoducten.

In de directe omgeving van Sortie 16 neemt de oppervlakte van geschikt leefgebied af door een aantal bouwprojecten. Direct ten noorden van Sortie 16 wordt de woonwijk Vliegbasis Soesterberg aangelegd (zie figuur 4.3) en is een nieuwe ontsluitingsweg aangelegd voor Camp New Amsterdam (CNA). Door de toekomstige bewoning en menselijk gebruik gaat hier foerageergebied voor dassen verloren en wordt dit minder geschikt als migratieroute. Er blijven hier echter adequate mogelijkheden bestaan voor dassen om foerageergebieden in Park Vliegbasis Soesterberg te bereiken: in woonwijk Vliegbasis Soesterberg worden evenals in Sortie 16 groenstructuren ingepast die als migratieroute en foerageergebied kunnen dienen. Ook zijn er al dassentunnels aangelegd onder de ontsluitingsweg van CNA, ter hoogte van Sortie 16 (direct ten noorden van het plangebied).

De bebouwde gebieden van woonwagencentrum Beukbergen en Soesterberg aan de west- en oostkant van Sortie 16 zijn geen geschikt leefgebied. De groenstroken op de taluds rond het woonwagencentrum worden wel door dassen worden gebruikt als foerageergebied en migratieroute naar bosgebieden van landgoed Beukbergen. Daarnaast blijft ten westen van het plangebied foerageergebied behouden in de groenstrook tussen woonwagencentrum Beukbergen en de provinciale weg.

Deze strook biedt voor dassen ook toegang tot foerageergebied in het verder naar het westen gelegen landgoed Beukbergen. Uit cameraval-onderzoek is gebleken dat dassen inderdaad gebruik maken van deze groenstrook als foerageergebied en migratieroute. Ten zuiden van Sortie 16 vormt de N236 (en begeleidende hekwerken en erven) een barrière voor migratie van dassen richting de bosgebieden van Sterrenberg.

4.6 Kleine marterachtigen

Verblijfplaatsen, foerageergebied en migratieroutes

Binnen het plangebied zijn geen waarnemingen van kleine marterachtigen bekend (NDFF, 2021). In de omgeving zijn wel enkele waarnemingen bekend van bunzing op het terrein van park vliegbasis Soesterberg. De laatste waarneming stamt uit 2016 op ongeveer 600 meter ten noordoosten van het plangebied. Ook is uit 2016 een waarneming van een viertal hermelijnen bekend in park Vliegbasis Soesterberg in de omgeving van Den Dolder, op ongeveer 2500 meter ten noordwesten van het plangebied.

Tijdens de veldbezoeken in 2021 zijn geen kleine marterachtigen, sporen van kleine marterachtigen of mogelijke verblijfplaatsen aangetroffen. Aan de hand van waarnemingen uit de omgeving is het echter niet uitgesloten dat het beboste terrein van Sortie 16 leefgebied vormt voor bunzing en hermelijn. Verlaten holen van das, vos en konijn die verspreid over het terrein aanwezig zijn en struweel en takkenhopen in de zuidelijke bosstrook kunnen enkele verblijfplaatsen van bunzing of hermelijn herbergen.

Bij het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen geldt in de provincie Utrecht voornamelijk een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van kleine marterachtigen.

Aantal dieren

Territoria van hermelijn zijn tussen de 4 en 50 hectare. groot, van bunzing tussen de 8 en 1000 hectare (Zoogdierverseniging, 2021). Geschat wordt dat het plangebied deel uitmaakt van het leefgebied van maximaal één paartje bunzingen en één paartje hermelijnen uit de omgeving.

Belang populatie in plangebied

Het belang van de populatie bunzing en hermelijn in het plangebied ten opzichte van de populatie in de omgeving wordt als relatief klein ingeschat. Het plangebied vormt geen ideaal foerageergebied voor bunzing omdat het grotendeels is begroeid met dicht naaldbos met weinig ondergroei waar zich weinig tot geen prooidieren ophouden zoals grondbroeders en amfibieën. Voor hermelijn, zie vooral kleine zoogdieren jaagt, zijn in het plangebied wel prooidieren aanwezig zoals muizen aanwezig. Verwacht wordt dat natuurterreinen in de omgeving, zoals Park Vliegbasis Soesterberg, meer geschikt foerageergebied bieden.

Omgevingscheck

In de omgeving bevindt zich met name in Park Vliegbasis Soesterberg waar afwisselend bos, struweel, (schraal)grasland en hier en daar een poel aanwezig is, geschikt leefgebied voor bunzing en hermelijn. Door de variatie aan landschapstypen is het aanbod en de variatie in prooidieren hier naar verwachting groter dan in Sortie 16,

4.7 Eekhoorn

Verblijfplaatsen, foerageergebied en migratieroutes

In de grove dennen opstand in het lage deel van het plangebied zijn vier clusters met nesten van eekhoorn vastgesteld. Daarnaast is nog een losse nestplaats waargenomen in een boom in de zuidoostelijke hoek van het plangebied, zie figuur 4.4. In totaal zijn er in 2019 elf nesten waargenomen.

Aantal dieren

Eekhoorns leven buiten de voorplantingsperioden solitair. Ze bouwen doorgaans naast een hoofdnest meerdere vijf à zes kleinere 'reservenesten' (Zoogdiervereniging, 2021). Op basis van de veldgegevens wordt aangenomen dat in het gebied twee tot vier volwassen eekhoorns leven. In perioden met jongen kunnen dit er rond de tien zijn, uitgaande van twee nesten met twee adulten en drie jongen. Op grond van de waarnemingen kan worden geconcludeerd dat de eekhoorns zich concentreren langs de westkant van het gebied, mogelijk omdat ze voedsel halen in het woonwagencentrum Beukbergen.

Belang populatie in plangebied

De populatie eekhoorns in Sortie 16 maakt deel uit van een grotere populatie in omgeving van het plangebied. Waarnemingen van eekhoorns zijn in de wijde omgeving bekend, onder meer in bossen in de omgeving van Soesterberg, Bosch en Duin en Huis ter Heide en Zeist (NDFF, 2021). Geschat wordt dat in de omgeving van het plangebied tientallen eekhoorns leven.

Figuur 4.4. Waarnemingen uit 2019 van eekhoornnesten (rood-bruine stippen) in Sortie 16. Bron achtergrond: PDOK.

Omgevingscheck

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos. De afmetingen van het leefgebied van eekhoorn variëren sterk; groottes van 2 tot 50 hectare zijn bekend. Verblijfplaatsen van eekhoorn vinden zich doorgaans in bomen. Als verblijfplaats dienen holtes in bomen, bolvormige nesten en soms verlaten kraaien- of eksternesten. In een territorium gebruiken eekhoorns vaak één hoofdnest met daarnaast enkele reservenesten die afwisselend gebruikt worden.

In de omgeving van Sortie 16 is veel geschikt leefgebied van eekhoorn aanwezig in de vorm van bossen en bosschages en andere structuren met bomen die in de omgeving van menselijke bewoning liggen. Voorbeelden hiervan zijn de groenstroken rond woonwagencentrum Beukbergen, bosschages rond vrijstaande woningen in Bosch en Duin, groenstroken en bomen ter plaatse van De Oude Tempel in Soesterberg en landgoed Sterrenberg.

4.8 Hazelworm

Waarnemingen

Bij het veldonderzoek zijn hazelwormen in het plangebied hoofzakelijk aangetroffen in de centraal in het gebied gelegen open strook. Daarnaast zijn enkele exemplaren aangetroffen langs bosranden aan de oostkant van het plangebied, zie figuur 4.5.

Aantallen

Bij het veldonderzoek zijn negen hazelwormen aangetroffen. In 2015 zijn uit de oostelijke helft van de grove dennenopstand in het plangebied 62 hazelwormen gevangen en verplaatst naar geschikte habitats op de Vliegbasis. Verwacht wordt dat in de westelijke helft van de grove dennenopstand vergelijkbare aantallen voorkomen. Aan de hand van de onderzoeksgegevens wordt geschat dat het plangebied plaats biedt aan 50 tot 200 hazelwormen.

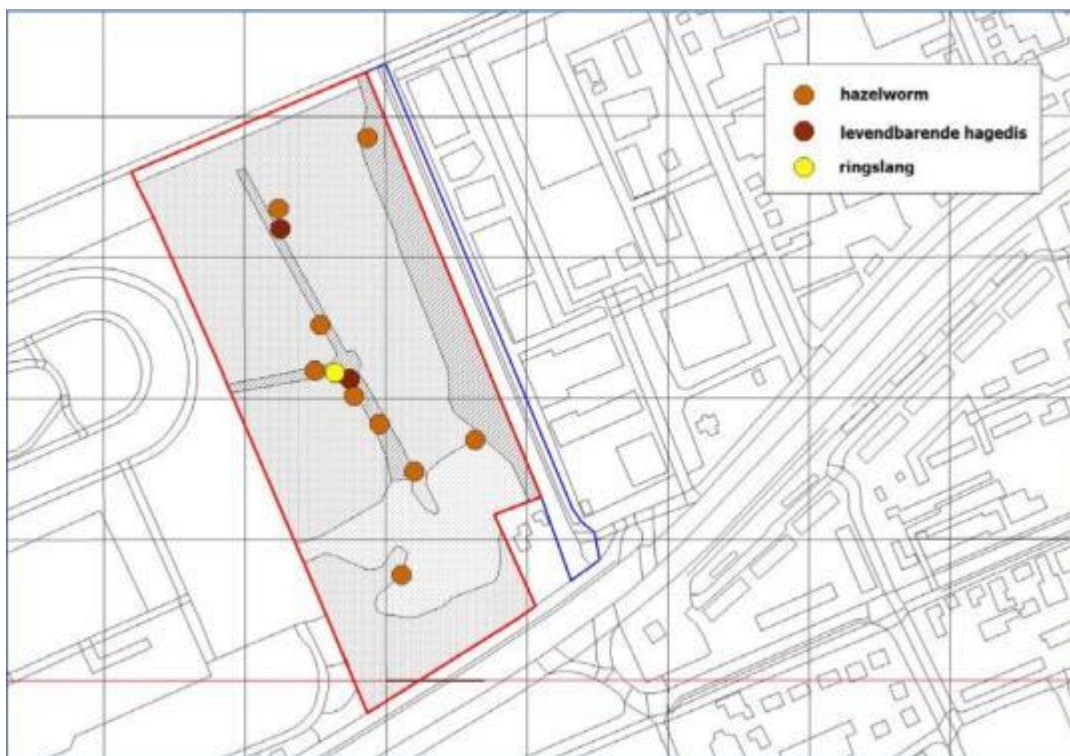
Belang populatie in plangebied

De (deel) populatie hazelwormen in het plangebied maakt deel uit van een grotere populatie hazelwormen die in de omgeving van het plangebied in de omgeving vrij algemeen voorkomt in de omringende bosgebieden. Uit de NDFF zijn rond het plangebied tientallen waarnemingen van hazelworm bekend van de afgelopen 10 jaar. Waarnemingen zijn onder andere gedaan in park Vliegbasis Soesterberg, landgoed de Paltz en bosgebieden rond Soesterberg en Zeist ten zuiden van de N236. Bij monitoringsonderzoek en het uitvoeren van mitigerende bij ontwikkelingen in het zuidelijke deel van park Vliegbasis Soesterberg, direct ten noorden van Sortie 16, zijn enkele honderden hazelwormen aangetroffen (Van den Bijtel, 2018).

Omgevingscheck

Hazelworm is een soort die normaliter voorkomt in open bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen, kalkgraslanden, vestingwerken, steenhopen, ruderaal plaatsen en tuinen. De soort heeft een voorkeur voor enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. Het grootste deel van de dag leven ze onder vegetatie, strooisel en dood hout of ze verblijven in holen in de grond. Leefgebied van hazelworm is in de omgeving van het plangebied in ruime mate aanwezig. Bekende leefgebieden in de naaste omgeving van Sortie 16 zijn Park Vliegbasis Soesterberg en defensie terrein De Vlasakkers.

Figuur 4.5. Waarnemingslocaties van hazelworm, . Levendbarende hagedis en ringslang in Sortie 16. Bron: Van den Bijtel (2020).

4.9 Levendbarende hagedis

Waarnemingen

In de open zone die het bosgebied van Sortie 16 in noord-zuid richting doorsnijdt zijn twee levendbarende hagedissen aangetroffen, zie figuur 4.5.

Aantallen

In het plangebied leeft naar verwachting een kleine deelpopulatie van 10 tot 20 exemplaren in de centrale open zone.

Belang populatie in plangebied

De deelpopulatie levendbarende hagedissen in het plangebied maakt deel uit van een grotere populatie in de omgeving. Op grond van bekende waarnemingen (NDFP, 2021; Van den Bijtel, 2018) en beoordeling van geschikt habitat in de omgeving bevindt de hoofdpopulatie van levendbarende hagedis zich in het noordelijke deel van Vliegbasis Soesterberg. Hier zijn honderden waarnemingen gedaan, met name in open (heischrale) terreinen omringd door bos, zoals de Middle East.

Omgevingscheck

Levendbarende hagedis komt hoofdzakelijk voor in open plekken in bossen, (vochtige) heide, schraalgraslanden, bermen, dijktafuds, hagen en houtwallen. Het is een vochtminnende soort die veel wordt aangetroffen op structuurrijke overgangen van vochtige naar droge terreindelen, daar jaagt hij op geleedpotigen, voornamelijk spinnen. Open terrein in de buurt dekkingsmogelijkheden wordt gebruikt om te zonnen en te schuilen. Aangezien de jongen vrijwel direct bij de geboorte uit het ei komen geldt het leefgebied van vrouwtjes als voortplantingsplaats. Overwintering vindt plaats tussen half september en half april, onder andere in grote gras of zeggepollen, oude zoogdierholten en onder boomstroken.

De meest geschikte leefgebieden van levendbarende hagedis in de omgeving bevinden zich aan de Noordkant van Park Vliegbasis Soesterberg waar bos- en heideterreinen elkaar afwisselen. Ook de hellingen van zandafgravingen in de omgeving zoals het naast het plangebied gelegen woonwagencentrum Beukbergen en open plekken omgeven met bos in landgoed Beukbergen zijn in potentie geschikt leefgebied.

4.10 Ringslang

Waarnemingen

Aan de westkant van de open zone die het bosgebied van Sortie 16 in noord-zuid richting doorsnijdt is één ringslang aangetroffen (zie figuur 4.5).

Aantallen

Verwacht wordt dat in het plangebied enkele (1 tot 3) zwerende exemplaren kunnen voorkomen.

Belang populatie in plangebied

De populatie ringslangen in de omgeving concentreert zich in het noordelijke gedeelte van Park Vliegbasis Soesterberg en oefenterrein De Vlasakkers op 1,5 tot 2 kilometer ten noorden van het plangebied. Het plangebied is met uitzondering van de centrale open strook vrij droog. In het plangebied en de nabije omgeving daarvan is geen open water aanwezig. Ook zijn geen geschikte voorplantingsplaatsen aanwezig zoals composthopen of bladhopen. Verwacht wordt dat het plangebied van beperkt belang als jachtgebied voor ringslangen uit de omgeving.

Omgevingscheck

De ringslang komt voor in waterrijke habitats, veelal op zandgronden en overgangen van zandgrond naar veen- of kleigebied. De soort jaagt onder andere in structuurrijke oeverbegroeiingen van meren, plassen en watergangen. Eieren worden in de zomer afgezet in composthopen, bladhopen en mestvaalten: plaatsen waarin broei plaatsvindt. Overwintering vindt plaats op droge plaatsen in holen, compost- en bladhopen, houtstapels, onder boomstammen en in dicht struweel.

In het gebied tussen de vliegbasis en de spoorlijn Den Dolder – Amersfoort zijn diverse waterpartijen (poelen en vijvers) aanwezig. Waarnemingen van ringslang concentreren zich rond deze waterpartijen.

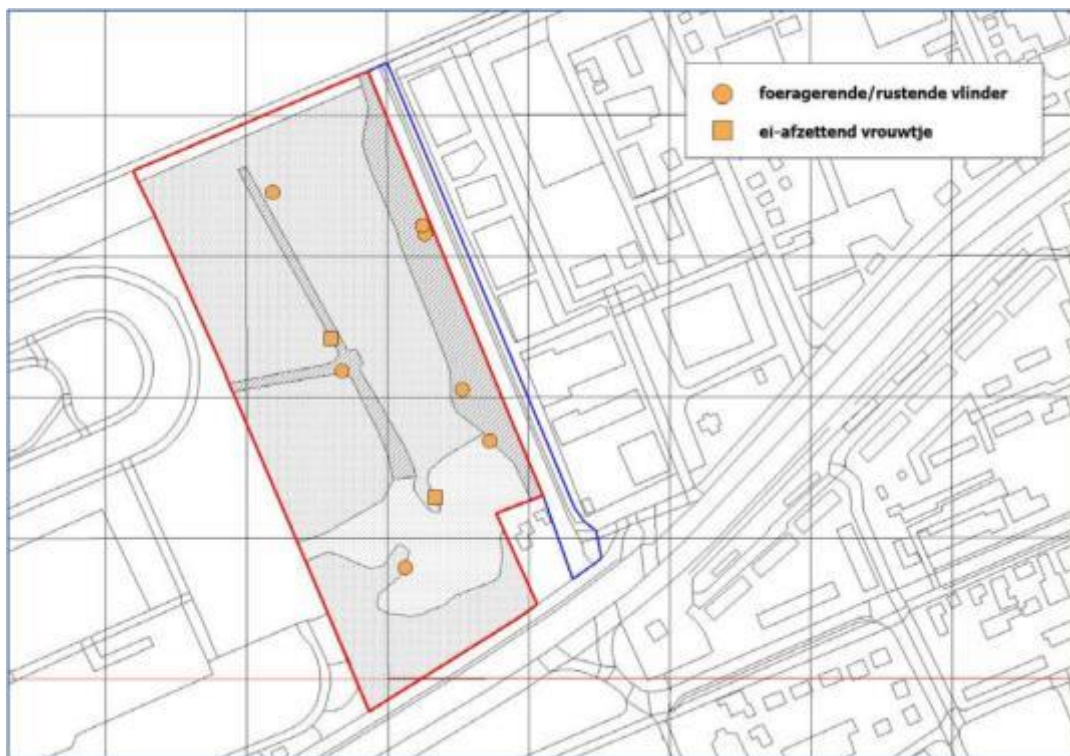
4.11 Kommavlinder

Waarnemingen

In het plangebied is in 2019 één kommavlinder waargenomen in een bloemrijke ruigte langs de Westelijke Ontsluiting.

Aantallen

Geschat wordt dat in Sortie 16 tien tot twintig kommavlindeers voorkomen, afhankelijk van de weersomstandigheden in een bepaald jaar. De aantallen kommavlindeers op de vliegbasis lagen in 2019 ten minste 75 procent lager dan in de jaren daarvoor, waarschijnlijk als het gevolg van langdurige droogte. Het is derhalve aannemelijk dat ook het aantal kommavlindeers op het terrein Dorrestein/Sortie 16 in 2019 uitzonderlijk laag was (Van den Bijtel, 2020). In 2018 zijn er 11 kommavlindeers waargenomen in het plangebied, waarvan 2 ei-afzettende vrouwtjes, zie figuur 4.6.

Figuur 4.6. Waarnemingslocaties uit 2018 van kommavlinder in Sortie 16. Bron: Van den Bijtel (2020).

Belang populatie in plangebied

De kommavlinde in Sortie 16 vormen een kleine deelpopulatie van de grote kernpopulatie op het aangrenzende Park Vliegbasis Soesterberg. Bloemrijke ruigtevegetaties in open delen van het plangebied hebben een functie als foerageergebied. Lokaal kan ei-afzet plaatsvinden op pollen fijn schapengras of zandstruisgras in de open delen van het plangebied zoals de zandige helling. In het plangebied is een relatief klein oppervlakte (ca. 1 hectare) van dergelijk geschikt leefgebied van de kommavlinder aanwezig ten opzichte van de tientallen hectares geschikt habitat in Park Vliegbasis Soesterberg. Verwacht wordt dat het plangebied van relatief beperkt belang is voor de populatie kommavlinde in de omgeving.

Omgevingscheck

De kommavlinder leeft met name in droge, schrale open graslanden en gevarieerde heide. De aanwezigheid van een lage vegetatie met polletjes gras en hier en daar kale grond is van belang voor de ei-afzet. Als de vlinders in deze schrale omgeving onvoldoende nectar kunnen vinden dient er op enige afstand een vegetatie met nectarrijke kruiden aanwezig te zijn, zoals kruiskruiden, distels, koninginnenkruid, struikhei en watermunt (Vlinderstichting, 2021). De schrale en lokaal kalkrijke graslanden, afgewisseld met heide binnen Park Vliegbasis Soesterberg bieden een groot oppervlak geschikt leefgebied voor de kommavlinder. Lokaal zijn hier terreinen met pollen schapengras, rood zwenkgras, zandstruisgras en gewoon struisgras aanwezig waarop ei-afzet plaatsvindt (Van den Bijtel, 2018).

5. Effecten werkzaamheden

5.1 Buizerd

Er gaat bij de aanleg van de woonwijk geen nestplaats van buizerd verloren. Het in 2019 aangetroffen buizerdnest is aanvankelijk ingepast in het ontwerp van de woonwijk. Rond deze locatie blijft een bosrijke zone in een straal van circa 50 meter behouden. Deze wordt uitgerasterd en is niet toegankelijk voor wandelaars en honden. Dit uitgerasterde gebied beschermt tevens de dassenburcht.

Aangezien in 2021 is geconstateerd dat er geen nestplaatsen van buizerd meer aanwezig zijn in het plangebied, is geen sprake van overtreding van verbodsartikelen.

5.2 Vleermuizen

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig. In de huidige situatie speelt het plangebied wel een rol als foerageergebied voor vleermuizen en specifiek voor laatvlieger en gewone dwergvleermuis als vliegroute door de centrale open plek door het bos.

In de aanleg- en gebruiksfase van de woonwijk kan er in de te bebouwen zones en rondom verlichte infrastructuur sprake zijn van verstoring van foeragerende of pendelende vleermuizen als gevolg van uitstralend licht. De centrale open groenstrook in het plangebied is echter ingepast in het ontwerp van de woonwijk. Door het behoud van de aanwezige donkere en open structuur met aan weerszijden opgaande beplanting in de vorm van te behouden stroken met bestaand bos is er geen sprake van verstoring van de nu aanwezige vliegroute. Verstoring van foeragerende individuen wordt bovendien voorkomen door het nemen van mitigerende maatregelen (zie hoofdstuk 7). Van overtreding van verbodsartikelen ten aanzien van vleermuizen is derhalve geen sprake.

Door het behoud van bos- en groenstructuren en creëren van open plekken in het terrein ten behoeve van de aanleg van de woonwijk wordt verwacht dat de kwaliteit van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen verbetert. Ook worden op vrijwillige basis natuurinclusieve maatregelen genomen, waaronder het inbouwen van vleermuiskasten.

5.3 Das

Bij het beoordelen van effecten op de das wordt onderscheid in activiteiten die vooral op de burcht effect zullen hebben en activiteiten die vooral op foerageergebied en looproutes effect zullen hebben. Werkzaamheden die plaatsvinden in gebieden die als foerageergebied worden gebruikt kunnen immers ook effect hebben op het functioneren van een burcht.

Effecten op burcht

Bij het voorgenomen initiatief blijven de fysieke dassenburcht en de directe omgeving daarvan intact. In het ontwerp van de woonwijk blijft de hoger gelegen groenstrook aan de zuidkant van Sortie 16 waarin zich de dassenburcht bevindt, behouden (figuur 5.2). Dit geldt ook voor de burcht zelf en de grondwal die tussen de burcht en de provinciale weg ligt.

In de Wet Natuurbescherming is enige verstoring van dassen of een dassenburcht niet verboden. Wanneer een dassenburcht echter zo ernstig verstoord wordt, dat de dassen deze verlaten, is deze niet langer functioneel en geldt dat ook als een overtreding van artikel 3.10. Dassen worden vooral dichtbij de burcht snel verontrust door sterk wisselende geuren, lichtpatronen, geluiden of trillingen die samenhangen met menselijke aanwezigheid. Ze kunnen echter goed wennen aan zulke prikkels, vooral als die verder van de burcht verwijderd plaatsvinden en als die prikkels niet sterk variëren in aard of sterkte (BIJ12, 2017b).

In de aanlegfase van de woonwijk kunnen activiteiten die overdag (tussen zonsopgang en zonsondergang) plaatsvinden binnen 50 meter van de meest nabijgelegen toegang tot de dassenburcht, een verstorend effect hebben. Activiteiten tussen zonsondergang (of later dan 19.00 uur als de zon later onder gaat) en zonsopgang die binnen 200 meter van de meest nabijgelegen toegang tot de dassenburcht plaatsvinden kunnen ook een verstorend effect hebben. Als deze verstoring leidt tot het verlaten van de burcht, wordt daarmee Wnb artikel 3.10 lid b overtreden.

De dichtstbijzijnde bouwactiviteiten vinden echter overdag plaats op een afstand van ongeveer 50 meter van de burcht, zie figuur 5.1. Hierdoor wordt de burcht tijdens de aanlegfase niet dusdanig verstoord dat sprake is van verlies aan functionaliteit van de burchtlocatie. Het verlaten van de burcht zal niet aan de orde zijn.

In de gebruiksfase kunnen dassen 's avonds of 's nachts gevaar lopen voor loslopende honden. Hierdoor kan een burchtlocatie en/of een looproute/foerageergebied minder geschikt of ongeschikt raken. Daarom wordt het bosperceel rondom de burcht uitgerasterd. Wandelaars en honden kunnen hierdoor het bos niet betreden. Er lopen ook geen wandelpaden langs. De foerageergebieden van de dassenfamilie blijven bereikbaar doordat:

1. de bosstrook ten zuiden van het woonwagencentrum langs bereikbaar blijft. Dit garandeert foerageergebied en doortocht naar landgoed Beukbergen.
2. een uitgerasterde loopstrook richting de vliegbasis zorgt voor veilige doortocht en foerageergebied rondom de landingsbanen

Zou de doortocht naar de vliegbasis fysiek geblokkeerd worden of door onveilige zones worden afgesloten, dan zou de burchtlocatie afgesneden worden van de essentiële foerageergebieden op de vliegbasis. Door de maatregelen wordt echter bereikt dat het essentiële foerageergebied toegankelijk blijft. Ook blijft de locatie van de burcht een logische, omdat deze blijvend als een schakel in looproutes tussen beide foerageergebieden in ligt.

Doordat de burchtlocatie niet wezenlijk verstoord wordt en looproutes naar essentiële foerageergebieden behouden blijven, wordt de functionaliteit van de burcht gehandhaafd. Van overtreding van verbodsartikelen uit de Wnb ten aanzien van de das is zodoende geen sprake.

Effecten op foerageergebied

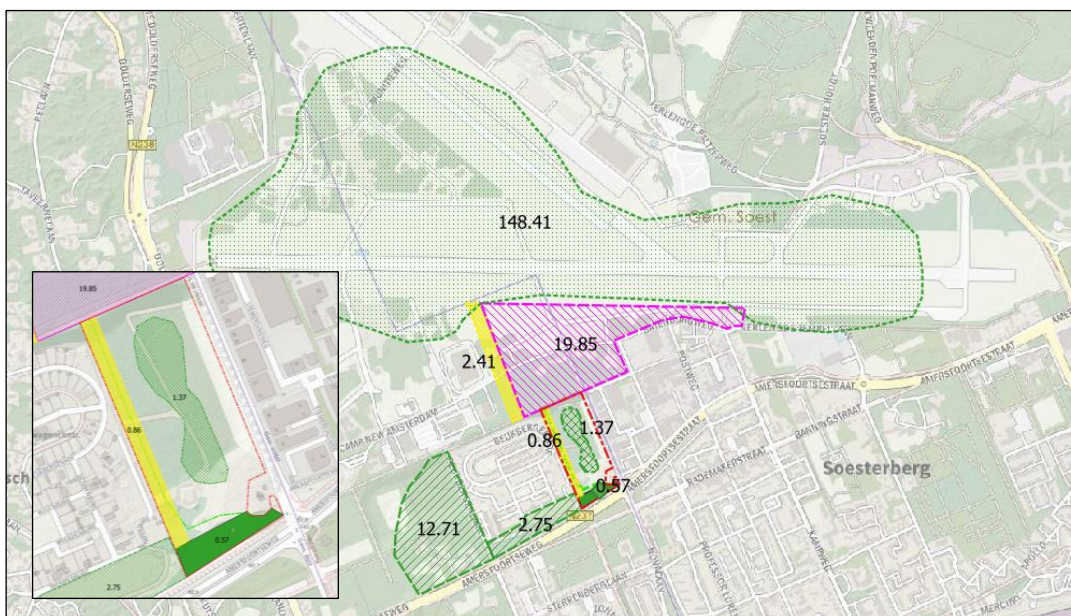
Door de bouw van woningen en infrastructuur ter plaatse van het huidige grove dennenbos in Sortie 16 gaat binnen het plangebied ongeveer 3 hectare foerageergebied van das verloren. Het omliggende groen (ca. 2,5 ha.) blijft geschikt als foerageergebied maar de kwaliteit hiervan neemt af door de impact van menselijke activiteit in de woonwijk. Gezien de oppervlakte van het te verliezen gebied ten opzichte van de ruime beschikbaarheid aan geschikt foerageergebied in de omgeving, vormt het plangebied geen essentieel foerageergebied.

De groenzone rond de burcht, het natuurlijk hart, hellingen rond het plangebied en de loopcorridor aan de westkant van het plangebied, samen ruim 2,5 hectare, behouden hun functie als foerageergebied (zie figuur 5.2). Door de aanleg van de woonwijken Sortie 16 en Vliegbasis Soesterberg neemt afstand tot het aldaar aanwezige optimaal foerageergebied in Park Vliegbasis Soesterberg (ten noorden van de burcht) toe tot ongeveer 600 meter. De oppervlakte van de woonwijk Vliegbasis Soesterberg bedraagt een kleine 20 hectare. Verwacht wordt dat de groenstructuren in deze nieuwe woonwijk (ca. 30% van het bruto oppervlakte) geschikt blijven als foerageergebied van dassen.

Door de bouwactiviteiten in Sortie 16 en de woonwijk Vliegbasis Soesterberg gaat in totaal grofweg 17 hectare foerageergebied aan de noordkant van de burcht verloren of wordt veel minder geschikt (3 ha. in Sortie 16 en 14 ha. in woonwijk Vliegbasis Soesterberg). Binnen het uitgestrekte leefgebied van dassen is dit echter geen verlies dat de functionaliteit van de burcht in het geding brengt. Er blijven grote gebieden binnen bereik van de dassen, mits de looproutes functioneel blijven. Daar wordt door het inrichten van rustige en veilige corridors voor gezorgd.

Figuur 5.1 De afstand tussen burcht (groene vijfhoek) en dichtstbijzijnde gebouwen is ongeveer 50 meter (rode lijn). Bron achtergrond: BGSV.

Figuur 5.2 Plangebied (rood omlijnd) met zone rond burcht (effen groen – zie uitsnede), omliggende te behouden foerageergebieden (groen gearceerd), woonwijk Vliegbasis Soesterberg (paars gearceerd) en corridors door woonwijken (geel gemarkeerd). Bron achtergrond: PDOK.

In de aanlegfase is het van belang dat deze corridor voorafgaand aan het bouwrijp maken wordt ingericht en dat er in de corridor geen versturende activiteiten plaatsvinden. Door mitigerende maat-

regelen zoals overdag werken en het uitrasteren van de corridor dient een permanente vrije doorgang voor dassen te worden geborgd. Hierdoor blijven er te allen tijde geschikte looproutes tussen de burcht en belangrijke foerageergebieden beschikbaar.

Er is evenwel een kleine kans dat de vele veranderingen die gaan plaatsvinden in het leefgebied van deze dassenfamilie betekent dat ze zich voor een langere een periode niet in de burcht ophouden. In de afgelopen jaren is ook vastgesteld dat de dieren soms maanden niet aanwezig waren. Aangezien in 2020 en 2021 geen voortplanting in de burcht heeft plaatsgevonden, hebben de dieren elders een goed onderkomen.

Gezien de adequate mitigerende maatregelen die genomen worden zal dit echter steeds van tijdelijke aard zijn en kan de burcht dezelfde functie blijven vervullen als voorheen. Gezien de kans op een tijdelijk effect (en daarmee overtreding van verbodsartikel 3.10 lid 1b) is echter wel een ontheffing noodzakelijk.

5.4 Eekhoorn

Als gevolg van de kap van bomen gaan vaste rust- en voortplantingsplaatsen en foerageergebied van eekhoorn verloren. Daarvoor is een ontheffing noodzakelijk. Door de kapwerkzaamheden uit te voeren in de minst kwetsbare periode van eekhoorn en door het behoud geschikte nestbomen in de omgeving wordt schade aan individuen tot een minimum beperkt. Kwetsbare perioden van eekhoorn zijn de voortplantingsperioden van december tot en met februari en van mei tot en met juni. Tijdens de uitvoering van de kap- en grond werkzaamheden hebben eekhoorns de kans om uit te wijken naar te behouden bosstroken binnen Sortie 16 en naar bosgebieden in de directe omgeving van het plangebied.

In de toekomstige woonwijk blijven veel bomen en groenstructuren behouden die als uitwijkmogelijkheid voor rust- en voortplantingsplaatsen van eekhoorn kunnen dienen. Het foerageergebied in de omgeving wordt verbeterd door de aanplant van vruchtdragende bomen en struiken zoals zomereik en hazelaar in de groenstructuren van de woonwijk. Dit heeft naar verwachting een positief effect op de eekhoornpopulatie in het plangebied.

5.5 Hazelworm

Als gevolg van het uitvoeren van kapwerk en grondwerk gaan vaste rust- en voortplantingsplaatsen en leefgebied van hazelworm verloren. Zonder maatregelen zouden ook exemplaren kunnen worden gedood bij kap- en grondwerk. Door het nemen van mitigerende maatregelen zoals het vroegtijdig plaatsen van reptielenschermen en het wegvangen van hazelwormen binnen de werklocaties wordt schade aan individuen tot een minimum beperkt. Zowel voor verlies van leefgebied, overhoop doden als voor het vangen en uitzetten is een ontheffing nodig.

In de gebruiksfase van de woonwijk kunnen hazelwormen worden gedood of geschaad door verkeer in de woonwijk. Deze effecten worden zoveel mogelijk voorkomen door gevangen hazelwormen te verplaatsen naar geschikt leefgebied in de omgeving waar geen sprake is van gevaar en verstoring. Daarnaast wordt in het ontwerp van wegen en fietspaden ter plaatse van geschikt leefgebied rekening gehouden met voorzieningen om te voorkomen dat exemplaren het wegdek betreden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een slimme inrichting en beheer met geleidende structuren zoals kort

gemaaid gras. Soortgerichte beheermaatregelen voor hazelworm worden opgenomen in het beheerplan van de woonwijk. Door het beheer af te stemmen op behoud en verbetering van reptielenhabitat, kunnen hazelwormen in de groenzones optimale habitats vinden. Na oplevering van de woningen worden tijdelijke reptielenschermen opgeruimd, zodat hazelwormen ook in de bostuinen bij de woningen kunnen leven.

5.6 **Levendbarende hagedis**

Als gevolg van het uitvoeren van kapwerk en grondwerk gaan vaste rust- en voortplantings-plaatsen en leefgebied van levendbarende hagedis verloren. Zonder maatregelen zouden ook exemplaren kunnen worden gedood bij kap- en grondwerk. Door het nemen van mitigerende maatregelen zoals het vroegtijdig plaatsen van reptielenschermen en het wegvangen van levendbarende hagedissen binnen de werklocaties wordt schade aan individuen tot een minimum beperkt. Zowel voor verlies van leefgebied, onverhoopt doden als voor het vangen en uitzetten is echter wel een ontheffing nodig.

In de gebruiksfase van de woonwijk kunnen levendbarende hagedissen worden gedood of geschaad door verkeer in de woonwijk. Deze effecten worden voorkomen door gevangen levendbarende hagedissen te verplaatsen naar geschikt leefgebied in de omgeving waar geen sprake is van verstoring. Daarnaast wordt in het ontwerp van wegen en fietspaden ter plaatse van geschikt leefgebied rekening gehouden met voorzieningen om te voorkomen dat exemplaren het wegdek betreden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een slimme inrichting en beheer met geleidende structuren zoals kort gemaaid gras. Soortgerichte beheermaatregelen voor levendbarende hagedis worden opgenomen in het beheerplan van de woonwijk.

5.7 **Ringslang**

Als gevolg van het uitvoeren van kapwerk en grondwerk gaat leefgebied van ringslang verloren. Zonder maatregelen zouden ook exemplaren kunnen worden gedood bij kap- en grondwerk. Door het nemen van mitigerende maatregelen zoals het vroegtijdig plaatsen van reptielenschermen en het wegvangen van mogelijk aanwezige ringslangen binnen de werklocaties wordt schade aan individuen tot een minimum beperkt. Zowel voor verlies van leefgebied, onverhoopt doden als voor het vangen en uitzetten is echter wel een ontheffing nodig.

In de gebruiksfase van de woonwijk kunnen ringslangen worden gedood of geschaad door verkeer in de woonwijk. Deze effecten worden voorkomen door gevangen ringslangen te verplaatsen naar geschikt leefgebied in de omgeving waar geen sprake is van verstoring. Daarnaast wordt in het ontwerp van wegen en fietspaden ter plaatse van geschikt leefgebied rekening gehouden met voorzieningen om te voorkomen dat exemplaren het wegdek betreden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een slimme inrichting en beheer met geleidende structuren zoals kort gemaaid gras. Soortgerichte beheermaatregelen voor ringslang worden opgenomen in het beheerplan van de woonwijk.

5.8 Kommavlinder

Bij de uitvoering van de werkzaamheden blijft leefgebied van kommavlinder behouden in de centrale open zone van de woonwijk. Als gevolg van het uitvoeren van kapwerk en grondwerk is het niet geheel uit te sluiten dat er individuen worden gedood of geschaad. Ook kunnen voortplantingsplaatsen worden verwijderd. Hiervoor is een ontheffing van de Wnb noodzakelijk.

Door te behouden geschikt leefgebied van kommavlinder in het groene hart van de woonwijk uit te rasteren voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden wordt voorkomen dat individuen worden geschaad of dat waardplanten (voortplantingshabitat) verloren gaan. Door middel van beheermaatregelen in de toekomstige woonwijk wordt er voor gezorgd dat de oppervlakte geschikt leefgebied van kommavlinder in het plangebied toeneemt. Maatregelen die worden getroffen zijn het beheer van delen van het terrein als heischraal grasland met graspollen (schapengras, zwenkgrassen, buntgras of struisgras) voor ei-afzet. Ook wordt er door beheer van het groene hart voor gezorgd dat er in de omgeving van de voortplantingsplaatsen bloemrijke zones met nectarbloemen zoals kruiskruiden, distels, koninginnenkruid, struikhei en watermunt. Hierdoor wordt verwacht dat de uitvoering van het plan op de lange termijn een positief effect heeft op de populatie kommavlinde in Sortie 16. Soortgerichte beheermaatregelen voor kommavlinder worden opgenomen in het beheerplan van de woonwijk.

6. Staat van instandhouding

6.1 Das

De landelijke staat van instandhouding van das is gunstig (BIJ12 2017b). Ook de lokale staat van instandhouding van das wordt op grond van de diverse bekende burchten in de omgeving van het plangebied als gunstig ingeschat. Aan alle zijden van het plangebied zijn dassenburchten bekend. Door de aanleg van allerlei faunavoorzieningen in het kader van Hart van de Heuvelrug (faunatunnels, ecodeucten, rasters) kunnen de dassen zich gemakkelijk en veilig door het landschap bewegen. Hierdoor is sprake van een goede uitwisseling van genen en de sterft als verkeersslachtoffers wordt vermindert. Dit heeft geresulteerd in een duidelijke en sterk toename van dassen op de Utrechtse heuvelrug in de afgelopen decennia. Ditzelfde beeld is te zien in andere delen van Nederland, met name op de zandgronden.

Door het treffen van mitigerende maatregelen ten aanzien van rust rond de burcht en het veiligstellen van essentiële looproutes is van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding geen sprake.

6.2 Eekhoorn

De landelijke staat van instandhouding van eekhoorn is onbekend. Wel is er in de periode 1996-2017 een afnemende trend waargenomen. In de driehoek De Bilt – Amersfoort-Soest komt de eekhoorn vrij algemeen voor. In de bosgebieden van de Utrechtse Heuvelrug is echter ook sprake van een negatieve trend.

De lokale staat van instandhouding wordt ingeschat als ongunstig. Verwacht wordt dat de situatie voor de eekhoorn rond menselijke bebouwing gunstiger is dan midden in het bos (Van Norren, 2019). Dit houdt verband met afwezigheid van schuwe roofdieren zoals havik, maar ook met voederplanken en pindasnoeren in tuinen. In het plangebied concentreren de bekende waarnemingen van eekhoornnesten zich langs bebouwd gebied van woonwagencentrum Beukbergen. Hierdoor vindt geen afbreuk aan de staat van instandhouding plaats.

6.3 Hazelworm

De meerjarige trend van de hazelworm in Nederland neemt licht toe. De laatste tien jaar is de populatiegrootte stabiel (NEM, 2018). De lokale staat van instandhouding van de hazelworm in de omgeving van het plangebied is naar verwachting gunstig gezien de aantallen hazelwormen die in de omgeving zijn aangetroffen (Van den Bijtel, 2020). Dat heeft vermoedelijk ook te maken met het gerichte natuurbeheer in het park, waarbij nadrukkelijk aandacht aan reptielen wordt besteed.

Door het ontbreken van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding en -daarnaast- de ontwikkeling van reptielenhabitats in het plangebied mag zodoende juist een positief effect op de staat van instandhouding van hazelworm verwacht worden.

6.4 Levendbarende hagedis

De landelijke staat van instandhouding van levendbarende hagedis wordt als ongunstig – slecht beoordeeld (Van Norren, 2019). De populatie in Park Vliegbasis Soesterberg laat in de periode 2010 – 2017 echter een stijgende trend zien (Van den Bijtel, 2018). Dat heeft vermoedelijk te maken met het gerichte natuurbeheer in het park, waarbij nadrukkelijk aandacht aan reptielen wordt besteed. De lokale staat van instandhouding wordt daarom als gunstig beoordeeld.

In het plangebied is de soort slechts zwervend aangetroffen en is voor de levendbarende hagedis geen optimaal habitat aanwezig. Door de ontwikkeling van reptielenhabitats in het plangebied mag zodoende juist een positief effect op de staat van instandhouding verwacht worden.

6.5 Ringslang

De landelijke staat van instandhouding van ringslang wordt als gunstig beoordeeld (Van Norren, 2019). Op basis van aantallen waarnemingen in de omgeving Utrecht – Hilversum - Amersfoort van de afgelopen drie jaar (NDFP, 2021) wordt ingeschat dat de lokale staat van instandhouding ook gunstig is. Dat heeft vermoedelijk te maken met het gerichte natuurbeheer in het park, waarbij nadrukkelijk aandacht aan reptielen wordt besteed.

In het plangebied is de soort slechts zwervend aangetroffen en is voor de ringslang geen optimaal habitat aanwezig. Door de ontwikkeling van reptielenhabitats in het plangebied mag zodoende juist een positief effect op de staat van instandhouding verwacht worden.

6.6 Kommavlinder

De lokale staat van instandhouding van de kommavlinder wordt als gunstig beoordeeld. In het nabijgelegen Park Vliegbasis Soesterberg komt de soort algemeen voor (Van den Bijtel, 2018). In het natuurbeheer van het park wordt specifiek gestuurd op habitats van de kommavlinder. Wel heeft de kommavlinder de laatste jaren te lijden gehad van droogte (Van den Bijtel, 2020).

De open terreinen binnen Sortie 16 waar waarnemingen van kommavlindeers zich concentreren zoals het groene hart en de oostelijke helling blijven bij het voorgenomen initiatief grotendeels behouden. Daarnaast worden er in de groenstructuren van de toekomstige woonwijk beheermaatregelen

getroffen om leefgebied van de kommavlinder te verbeteren zoals ontwikkeling van heischraal grasland voor ei-afzet en bloemrijke vegetatie als voedselgebied. Door het ontbreken van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding en -daarnaast- de ontwikkeling van geschikte kommavlinderhabitats in het plangebied mag zodoende juist een positief effect op de staat van instandhouding van de soort verwacht worden.

7. Maatregelen

7.1 Inleiding

Bij het ontwerp en de inrichting van Sortie 16 worden maatregelen getroffen voor de inpassing van functies die het gebied heeft voor beschermde soorten. De uitgangspunten hiervoor liggen vast in het Beeldkwaliteitsplan (BGSV, 2021), zie ook paragraaf 1.3.2. Beschermde soorten waar bij de inrichting van Sortie 16 rekening mee wordt gehouden zijn buizerd, vleermuizen, das, eekhoorn, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en kommavlinder. Maatregelen ten behoeve van beschermde soorten die niet zijn opgenomen in de inrichtingsplannen van de woonwijk en dienen te worden uitgevoerd in de uitvoerings- en beheerfase van de plannen zijn beschreven in paragraaf 7.2. Tabel 7.1 op de volgende pagina geeft een samenvattend overzicht van de te treffen maatregelen per soort (groep).

Tabel 7.1 Overzicht te treffen maatregelen per soort(groep) in het kader van de Wnb.

Soort	Beschermingsstatus Wnb	Maatregelen	Onthefing (ja / nee)
Broedvogels	Vogelrichtlijn	Ontwerp: behoud broedgelegenheid in groenstructuren woonwijk. Aanlegfase: werken buiten broedperiode.	Nee
Buizerd	Vogelrichtlijn, jaarrond beschermde nestplaats	Niet van toepassing, in 2021 geen nestplaats meer aangetroffen.	Nee
Vleermuizen (vlieg-route laatvlieger, gewone dwerg-vleermuis)	Habitatrichtlijn	Ontwerp: inpassen vliegroute in ontwerp woonwijk door behoud lijnelementen (randen natuurlijk hart).	Nee
Das	Nationaal beschermd	Ontwerp: inpassen burcht en leefgebied direct rond burcht (zuidelijke bosstrook) in ontwerp, door rasters ontoegankelijk maken voor honden en mensen. Ontwerp: behouden ontsluitingen van omliggend foerageergebied door (mens- en hondenvrije) corridor en behoud onderdoorgangen rasters / aanleg dassentunnels. Ontwerp: geschikt maken (en houden) groengebieden in woonwijk als foerageergebied, aanbrengen schuilmogelijkheden. Aanlegfase: waarborgen migratieroutes, beperken verstoring door licht, geluid.	Ja
Eekhoorn	Nationaal beschermd	Ontwerp: behoud bomen die als rust- en voortplantingsplaats kunnen dienen. Ontwerp: optimaliseren groengebieden in woonwijk als foerageergebied door juiste plantassortiment (o.a. hazelaar). Aanlegfase: uitvoeren kapwerk buiten perioden december t/m februari en mei-juni.	Ja
Ringslang	Nationaal beschermd	Ontwerp: aanbrengen reptielenwand & faunagoten langs infrastructuur. Ontwerp: behoud leefgebied in groenstructuren woonwijk, aanleg waterpartij met natuurvriendelijke oevers. Aanlegfase: plaatsen reptielenscherm, wegvangen reptielen binnen bouwlocaties en verplaatsen naar geschikt leefgebied Beheerfase: uitvoeren soortgerichte beheermaatregelen (o.a. broeihopen).	Ja
Hazelworm	Nationaal beschermd	Ontwerp: aanbrengen reptielenwand & faunagoten langs infrastructuur. Ontwerp: behoud leefgebied in groenstructuren woonwijk, ontwikkelen zoomvegetaties langs bosranden natuurlijk hart. Aanlegfase: plaatsen reptielenscherm, wegvangen reptielen binnen bouwlocaties en verplaatsen naar geschikt leefgebied. Beheerfase: uitvoeren soortgerichte beheermaatregelen (o.a. behoud structuurrijke vegetatie dood houd als dekking).	Ja
Levendbarende hagedis	Nationaal beschermd	Ontwerp: aanbrengen reptielenwand & faunagoten langs infrastructuur. Ontwerp: behoud leefgebied in groenstructuren woonwijk, ontwikkelen zoomvegetaties langs bosranden natuurlijk hart. Aanlegfase: plaatsen reptielenscherm, wegvangen reptielen binnen bouwlocaties en verplaatsen naar geschikt leefgebied. Beheerfase: uitvoeren soortgerichte beheermaatregelen (o.a. behoud structuurrijke vegetatie dood houd als dekking).	Ja
Kommavlinder	Nationaal beschermd	Ontwerp: behoud leefgebied in groenstructuren woonwijk. Aanlegfase: uitrasteren natuurlijk hart woonwijk voorafgaand aan bouwactiviteiten. Beheerfase: terreinbeheer gericht op heischraal grasland & bloemrijk grasland.	Ja

Maatregelen ontwerp (beeldkwaliteitsplan) Inpassingsmaatregelen voor beschermde soorten bij ontwerp, inrichting en beheer van Sortie 16 op grond van het beeldkwaliteitsplan omvatten:

1. Het behoud van het open terrein van het natuurlijk hart en de bosranden aan weerszijden van dit open terrein, zodat dit deel van het plangebied blijft functioneren als vliegroete voor laatvlieger, gewone dwergvleermuis en andere vleermuissoorten (zie figuur 7.1).
2. Het behoud van de zuidelijke bosstrook rondom de dassenburcht en het door middel van hekwerk ontoegankelijk maken van deze strook voor mensen en honden (zie figuur 7.1).
3. Het behoud van de mogelijkheden voor dassen om vanuit de burcht naar omringend foerageer- en leefgebied (zie figuur 7.1) door:
  - Het inpassen van een voor mensen en honden afgesloten migratieroute langs de westkant van Sortie 16 richting Woonwijk en Park Vliegbasis Soesterberg, door aanleg van grondwallen, hekken en beplanting.
  - Het behoud van natuurlijk hart in het lage deel van Sortie 16 als foerageergebied met schuilplaats.
  - De aanleg van dassentunnels ter plaatse van barrières

Figuur 7.1 Kaart met mitigerende maatregelen ten gunste van vleermuis, dassen, reptielen en kommavlinder die bij het ontwerp en de aanleg van de woonwijk worden geïmplementeerd. Bron: BGSV (2021).

4. Het behoud van het natuurlijk hart, het hoge gedeelte aan de Amersfoortseweg, de groene zone tussen Beukbergen en Sortie 16 als leefgebied voor reptielen, eekhoorns en kommavlinder door het behoud van geschikt habitat en het treffen van soortgerichte beheermaatregelen:

- Behoud en inpassing van (toekomst)bomen in de woonwijk die als nestplaats voor eekhoorn kunnen dienen en aanplant van voedselbomen voor eekhoorn (zoals hazelaar) in de woonwijk.
- Behoud en ontwikkeling van overgangsvegetaties tussen bos en open terrein ('natuurlijk hart'), bestaande uit structuurrijke bosranden afgewisseld met open plekken ten behoeve van hazelworm en levendbarende hagedis.
- Het creëren van zandige plekken afgewisseld met structuurrijke, heischrale vegetatie in het natuurlijk hart ten behoeve van hazelworm en levendbarende hagedis
- Het ontwikkelen van natte zones met poelen in het natuurlijk hart ten behoeve van o.a. ringslang.
- Het inpassen van houtstapels, stobben en boomstammen in de groenstructuren van de woonwijk als verblijfplaats van reptielen en kleine zoogdieren.
- Terreinbeheer gericht op het in stand houden van open plekken en ontwikkeling van structuurrijke heischrale vegetaties met vochtiger plekken als leefgebied van hazelworm en levendbarende hagedis.
- Terreinbeheer gericht op ontwikkeling van heischraal- en bloemrijk grasland als leefgebied van kommavlinger.

7.2 Maatregelen aanlegfase

7.2.1 Algemeen

1. Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld, waarin alle vanuit de ontheffing te nemen maatregelen worden vastgelegd. Hierin worden ook maatregelen vanuit de wettelijke zorgplicht opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol is op de locatie aanwezig en onder alle betrokken partijen bekend. Werkzaamheden worden aantoonbaar conform dit protocol uitgevoerd. Als er aanvullende maatregelen uit de ontheffing naar voren komen, verwerken wij deze in het ecologisch werkprotocol.
2. Afwijking van het ecologisch werkprotocol is alleen mogelijk na overleg met de ecologisch toezichthouder.
3. De werkzaamheden worden begeleid door een gekwalificeerde ecologisch toezichthouder met kennis op het gebied van das, reptielen, kommavlinger en (broed)vogels.
4. Door de ecologisch toezichthouder wordt een ecologisch logboek bijgehouden. Hierin worden maatregelen vastgelegd, bedoeld om schade aan beschermde soorten te voorkomen. Daarbij wordt omschreven welke soort betrokken was en welke maatregelen zijn genomen op welke datum en locatie. Op deze manier kan in geval van handhaving eenvoudig worden aangetoond dat er zorgvuldig gewerkt wordt.
5. Bij het onverwacht aantreffen van beschermde soorten worden de betreffende werkzaamheden gestaakt en wordt direct contact gezocht met de ecologisch toezichthouder (of uitvoerder). Vervolgens wordt in overleg bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd.
6. Bij de uitvoering van het project wordt in de planning van werkzaamheden rekening gehouden met kwetsbare perioden van beschermde soorten. Dit is in de volgende paragrafen nader uitgewerkt.

7.2.2 Voorzorgsmaatregelen

7. Drie maanden voorafgaande aan de start van de werkzaamheden worden terreindelen die een functie behouden voor beschermde soorten uitgerasterd met een tijdelijk hekwerk om de voorkomen dat personeel en materieel deze zones betreden. De uit te rasteren gebieden zijn:
  - a. de zuidelijke groenstrook met de dassenburcht en hierop aansluitend: een corridor van ca 20 meter aan de westkant van het plangebied
  - b. het groene hart met leefgebied van kommavlinder, reptielen.

Als raster wordt ursusgaas toegepast zodat kleine dieren dit kunnen passeren. Daarnaast wordt gezorgd voor onderdoorgangen in het raster rond de burcht zodat dassen dit kunnen passeren. Migratieroutes vanaf de dassenburcht naar foerageergebied ten noorden en ten westen van de burcht blijven behouden. Hierdoor blijft migratie naar foerageergebied in de omgeving mogelijk;
8. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden worden reptielenschermen rond de werklocaties in het plangebied geplaatst. Hiermee wordt voorkomen dat er reptielen binnen het werkgebied aanwezig zijn of reptielen het werkgebied tijdens de uitvoering van werkzaamheden betreden. Het scherm voldoet aan de eisen als beschreven in het Kennisdocument levendbarende hagedis (Bij12, 2017d): het bestaat bij voorkeur uit stevig plastic van 50 centimeter hoog en minimaal 10 centimeter ingegraven in de grond. Om te voorkomen dat de dieren over dit plastic scherm heen klimmen moet er gezorgd worden voor een naar buiten gerichte overstaande rand waardoor dit onmogelijk wordt. Het dient zodanig geplaatst en beheerd worden dat functie te allen tijde vervuld kan worden.
9. Eventueel aanwezige reptielen binnen het reptielenscherm worden in een periode gedurende 2 maanden voorafgaande aan de werkzaamheden weggevangen door een deskundige¹ en verplaatst naar geschikt leefgebied in de omgeving. Dit gebeurt in de actieve periode, buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van reptielen (periode augustus / september). Hiermee wordt voorkomen dat exemplaren worden geschaad tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden.
10. Scherm en rasters worden gedurende de gehele periode van de uitvoering van werkzaamheden in stand gehouden.

7.2.3 Kapwerkzaamheden

11. Vellingswerkzaamheden worden op de werklocaties bij daglicht uitgevoerd in de periode oktober – februari; dit is buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van eekhoorn (maart - sept) en buiten de broedperiode van de meeste vogelsoorten.
12. Voorafgaand aan het uitvoeren van werkzaamheden waarbij bomen worden geveld wordt de inventarisatie van nestbomen geactualiseerd om te voorkomen dat een nestboom in de winter- of voortplantingsperiode wordt gekapt.

---

¹ Het bevoegd gezag verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis moet te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt natuurwetgeving,
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, Sovon, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

13. Bij de vellingswerkzaamheden wordt geborgd dat de reptielschermen rond de werklocaties intact blijven.
14. De kap wordt zodanig uitgevoerd dat de bosranden die functioneren als vliegroute voor laatvlieger en waardevolle bomen buiten de te bebouwen locaties behouden blijven.

7.2.4 Bouwrijp maken

15. Om verstoring van dassen zo veel mogelijk te voorkomen worden de werkzaamheden overdag uitgevoerd. Er wordt tussen zonsondergang (of na 19:00 uur) en zonsopkomst niet gewerkt.
16. Het bouwrijp maken vindt plaats vanaf augustus na het broedseizoen, in de actieve periode van reptielen maar buiten de voorplantingsperiode.
17. Voorafgaand aan het bouwrijp maken wordt het terrein nogmaals geïnspecteerd op de aanwezigheid van reptielen en worden eventueel nog aanwezige exemplaren verplaatst naar geschikt leefgebied in de omgeving.
18. Het verwijderen van stobben en grondwerk kan pas worden uitgevoerd na vrijgave van het terrein door de ecologisch toezichthouder.
19. Werkzaamheden die in de directe omgeving van de dassenburcht plaatsvinden, duren zo kort mogelijk en worden uitgevoerd met zo min mogelijk licht, geluid en trillingen.
20. Tijdens de uitvoering van werkzaamheden worden de bouwverlichting en generatoren 's avonds en 's nachts uitgeschakeld.
21. Er wordt geen bronbemaling toegepast die dag en nacht moet draaien.
22. Bij het funderen van de woningen worden geluids- en trillingsarme technieken toegepast.

7.2.5 Nieuwbouw

23. Om verstoring van dassen zo veel mogelijk te voorkomen worden de bouwwerkzaamheden overdag uitgevoerd. Er wordt tussen zonsondergang (of na 19:00 uur) en zonsopkomst niet gewerkt.
24. Noodzakelijke bouwverlichting wordt gericht op het werkterrein en geeft zo min mogelijk uitstraling op de dassencorridor of de vliegroute van vleermuizen in het groen hart.
25. Bouwverlichting wordt 's avonds en 's nachts uitgeschakeld.
26. Bij de aanleg van de woonwijk wordt de toe te passen verlichting zodanig aangelegd dat er geen verstoring van pendelende of foeragerende vleermuizen optreedt. De uitgangspunten hiervoor zijn vastgelegd in het beeldkwaliteitsplan (BGSV, 2021).
27. In de nieuwbouw worden maatregelen voor vleermuizen en kommavlinder geïntegreerd conform de uitgangspunten van het beeldkwaliteitsplan (bijlage 1)

7.2.6 Herinrichting terrein

28. Bij de inrichting van de buitenruimte worden maatregelen voor vleermuizen (vliegroute), das, eekhoorn reptielen kommavlinder getroffen conform de uitgangspunten van het beeldkwaliteitsplan.
29. Voor het herinrichten van de buitenruimte na de nieuwbouw wordt een maatwerk Ecologisch Werkprotocol opgesteld waarin rekening wordt gehouden met de aanwezige beschermde soorten en natuurwaarden.

7.2.7 Terreinbeheer

30. Beheermaatregelen reptielen: om habitat geschikt te houden voor reptielen en kommavlinder dient een beheerplan specifiek voor deze soorten te worden opgesteld. Specifieke uit te voeren beheermaatregelen zijn:

- a. Het in stand houden van open zandige plekken in het natuurlijk hart ten behoeve van reptielen door in de periode medio augustus – eind september (buiten de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode) lokaal de bovenlaag af te plaggen.
- b. Maaibeheer van open gebiedsdelen gericht op behoud of ontwikkeling van heischrale vegetaties, door in de periode medio augustus – eind september (buiten de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode) vegetatie te maaien en af te voeren.
- c. Het niet verrijken van de bodem met meststoffen.

7.3 Locatie maatregelen

De af te rasteren gebieden zijn weergegeven in figuur 7.3. De exacte locaties van maatregelen zoals reptielenschermen rond bouwblokken worden voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden in overleg met een ecooloog bepaald. De locaties worden opgenomen in het ecologisch werkprotocol. De locatie van de beheermaatregelen worden vastgelegd in het beheerplan van de woonwijk.

Figuur 7.3. Locatie te plaatsen raster rond dassenburcht en corridor (groene stippellijn) en locatie te plaatsen reptielenscherm (gele stippellijn). Bron achtergrond: PDOK.

7.4 Doel maatregelen

Het doel van de maatregelen is om zorgvuldig te handelen en de functionaliteit van het leefgebied van vleermuizen, das, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en kommavlinder te waarborgen.

7.5 Effectiviteit maatregelen

De beschreven werkwijze wordt effectief geacht omdat ze zo veel mogelijk volgens kennisdocumenten van BIJ12 of op grond van kennisbronnen bij gespecialiseerde organisaties zoals RAVON en de Vlinderstichting worden uitgevoerd. Daarnaast wordt de expertise van soortendeskundigen van Ecogroen benut.

8. Alternatieven en belang

8.1 Alternatieve locatie

De voorgenomen werkzaamheden zijn locatiegebonden. De aan de orde zijnde woonwijk is gebonden aan deze specifieke locatie, als gevolg van grondposities die voortkomen uit het rood- groenbeleid en het integraal gebiedsprogramma. De woonwijk Sortie 16 is onderdeel van de afspraken in het kader van Hart van de Heuvelrug-Vliegbasis Soesterberg.

Hart van de Heuvelrug

De Utrechtse Heuvelrug is Nederlands op één na grootste aaneengesloten natuurgebied. Het dreigde verregaand te versnipperen door bebouwing en wegen. De provincie Utrecht, gemeenten Zeist en Soest en het Utrechts Landschap roepen sinds 2004 die versnippering een halt toe met het gebiedsprogramma Hart van de Heuvelrug.

Gedachte bij Hart van de Heuvelrug is de 'uitruil' van groene en rode gebieden met als het doel het creëren van grote aaneengesloten groene gebieden/groene (ecologische) verbindingen en clustering van rode ontwikkelingen. Door de aanleg van ecoducten en de realisatie van natuur is een aaneengesloten natuurgebied ontstaan van ruim 700 hectare. Door bebouwing en natuur te herschikken is er ruimte ontstaan voor wonen, werken, recreatie, natuur en zorg. Binnen dit programma worden ruim 25 projecten uitgevoerd die variëren van nieuwe natuur tot woningbouw, van ecoducten tot duurzame bedrijventerreinen. Doel is de ruimtelijke kwaliteit en de belevingswaarde van de Heuvelrug te versterken. De afspraken gaan uit van een balans van groene en rode hectares én van een balans in kosten en opbrengsten. Een groot deel van deze projecten is inmiddels gerealiseerd.

Locatiekeuze Sortie 16

In het gebiedsprogramma heeft een afweging plaatsgevonden ten aanzien van de locatie van beoogde ontwikkelingen zoals hiervoor beschreven, waaronder de woningbouw ter plaatse van Sortie 16. De provincie Utrecht is projecttrekker van zowel de woonwijk Sortie 16, de noordelijk gelegen woonwijk Vliegbasis Soesterberg evenals Kamp van Zeist. De meest recente afspraken hierover zijn vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) Hart van de Heuvelrug uit 2015 en de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) Vliegbasis Soesterberg (2015). Bij de locatiekeuze van Sortie 16 is getracht om aan te sluiten bij bestaande bebouwing en infrastructuur (zoals het bedrijventerrein Soesterberg en woonwagencentrum Beukbergen) en de kwetsbare natuur en ecologische corridors in de omgeving te ontzien. In de fase dat de plannen zijn gemaakt was het projectgebied nog een kale zandgroeve, later een monotoon productiebos. In de loop van jaren zijn hier in afwachting van de bouwontwikkeling de natuurwaarden toegenomen.

Ontwerp

Bij het plan voor ontwikkeling van Sortie 16 is een Beeldkwaliteitsplan opgesteld. De aanwezige ecologische waarden en aangetroffen (beschermd) soorten in het plangebied hebben de basis gevormd voor de definitieve invulling van dit plan en zijn mede sturend geweest voor de verschillende locatiekeuzes binnen het ontwerp. Gekozen is om de bebouwing zoveel mogelijk aan te leggen in de delen met de minste natuurwaarden en om bekende natuurwaarden in het ontwerp te behouden en te versterken, om zo de negatieve effecten op de meest kwetsbare terreindelen te beperken. Zo blijft in het ontwerp het centrale deel (natuurlijk hart) waar reptielen (levendbarende hagedis, hazelworm en ringslang) en kommavlinder leven behouden en worden er inrichtingsmaatregelen getroffen om de kwaliteit van het leefgebied voor deze soorten te verbeteren. Deze zone kan in de toekomst blijven functioneren als vliegroute voor vleermuizen door de gemaakte ontwerpkeuzes. Ook worden er zones ingericht waar de das zich vrij kan bewegen: omheinde zones met dekking rond de burcht en corridors naar foerageergebied. Bij de keuze van het plantassortiment wordt rekening gehouden met verblijf- en foerageermogelijkheden voor de eekhoorn. Bij de ontwerpkeuze is al nadrukkelijk gelet op ruimtelijke kwaliteit, ecologische waarden en soortspecifieke inrichtingseisen. Natuur krijgt voorrang. Daarom is een alternatieve inrichting van het terrein niet gunstiger voor de beschermde natuurwaarden in het plangebied.

Alternatieve locaties in de omgeving

Alternatieve locaties voor woningbouw zijn in de omgeving niet beschikbaar omdat de provincie hier geen grondpositie heeft of omdat deze niet binnen het beleid passen. Een mogelijk alternatieve locatie die nog wel eens genoemd wordt betreft de locatie Kamp van Zeist. Echter, in de Streekplan-uitwerking Hart van de Heuvelrug II (2007) is de keuze gemaakt voor de vergroening van Kamp van Zeist. De ecologische waarden en potenties van Hart van de Heuvelrug worden beperkt door de over het gehele gebied verspreide bebouwing en verharding. Door de plannen voor de vergroening uit te voeren ontstaat er een groot ecologisch voordeel en worden de natuurgebieden ten zuiden van de A28 versterkt. Ook kan het vergroende Kamp van Zeist benut worden voor extensief dagrecreatief medegebruik. De vergroening biedt goede kansen om overblijfselen van de militaire historie te herstellen en beter leefbaar te maken. Daarbij komt dat de locatie Kamp van Zeist niet geschikt is voor woningbouw. Het betreffende deel van Kamp van Zeist valt buiten de rode contour en ligt binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Beide contouren zijn vastgelegd in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013/2018. Dit zijn logische contouren, de A28 vormt een logische barrière tussen stedelijk gebied en natuur

8.2 Alternatieve inrichting en werkwijze

Bij de inrichting van de woonwijk wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Waar mogelijk is bestaand leefgebied van beschermde soorten ingepast in het ontwerp van de woonwijk. Daarnaast worden in het ontwerp maatregelen getroffen om de kwaliteit van leefgebied voor aanwezige soorten te verbeteren. Als bovenwettelijke maatregelen worden in de woningen verblijfplaatsen voor vogels en vleermuizen gecreëerd en wordt door inrichting en beheer een toename van de biodiversiteit in het plangebied bevorderd. De uitgangspunten hiervoor zijn vastgelegd in het Beeldkwaliteitsplan.

De werkwijze bij de aanleg van de woonwijk is ook zo veel mogelijk afgestemd op de kritische periodes van de daadwerkelijk aangetroffen of mogelijke aanwezige (beschermd) soorten en broedvogels. Door middel van mitigerende en compenserende maatregelen voorafgaand aan en tijdens de uitvoering wordt schade aan individuen tot een minimum beperkt. Een andere inrichting of werkwijze heeft derhalve geen meerwaarde voor de aanwezige beschermde soorten.

8.3 Alternatieve planning

In de planning van de werkzaamheden is rekening gehouden met kwetsbare perioden van in het plangebied aanwezige soorten. Zo vinden kapwerkzaamheden plaats buiten de kwetsbare broedperiode van vogels en buiten de voortplantings- en rustperioden van eekhoorn. Het vooraf wegvangen van reptielen vindt plaats buiten de kwetsbare winterrust- en voortplantingsperioden. Daarnaast worden werkzaamheden bij daglicht uitgevoerd om versturende effecten op nachtdieren zoals de das tot een minimum te beperken. Hierdoor wordt een alternatieve planning niet zinvol geacht.

8.4 Wettelijk belang

Voor de soorten das, eekhoorn, ringslang, hazelworm, levendbarende hagedis en kommavlinder wordt ontheffing aangevraagd “in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied” (artikel 3.10, tweede lid, onderdeel b).

De ruimtelijke ontwikkeling van plangebied Sortie 16 tot woningbouwlocatie komt voort uit de behoefte aan woningen in deze regio. De relevante woningmarkt (woonregio) voor de gemeente Zeist is de subregio Utrecht. De regionale behoefte is nader onderbouwd in de Omgevingsvisie provincie Utrecht (Provincie Utrecht, 2021) en de Interim Omgevingsverordening provincie Utrecht. Hieruit blijkt dat de druk op de woningmarkt in de regio Utrecht hoog is en voorlopig ook hoog blijft. Uit de Omgevingsvisie provincie Utrecht blijkt dat door het toenemend aantal huishoudens tot 2050, 147.000 tot 177.000 extra woningen nodig zijn om aan de volledige behoefte te voldoen. Met andere woorden, er is sprake van een actuele (regionale) behoefte die aan de ruimtelijke ontwikkeling ten grondslag ligt.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Achterberg, C. (2021). Dassen en reeën Sortie 16 Soesterberg. Kenmerk 202106, 9 februari 2021. Van den Bijtel ecologisch onderzoek, Driebergen-Rijsenburg.
- Beenen, R. (2017). Bescherming Sperwernesten. Memorandum d.d. 17-8-2017. Provincie Utrecht.
- BGSV (2020). Gebiedsvisie Sortie 16, Hart van de Heuvelrug. Uitgave in opdracht van de provincie Utrecht in samenwerking met de gemeente Zeist en de gemeente Soest. Versie 1 september 2020. Bureau voor stedenbouw en landschap, Rotterdam.
- BGSV (2021). Beeldkwaliteitsplan Sortie 16, Hart van de Heuvelrug. Uitgave in opdracht van de provincie Utrecht in samenwerking met de gemeente Zeist en de gemeente Soest. Versie 25 maart 2021. Bureau voor stedenbouw en landschap, Rotterdam.
- BIJ12 (2017a). Kennisdocument Buizerd, *Buteo buteo*. Versie 1.0, juli 2017.
- BIJ12 (2017b). Kennisdocument Das, *Meles meles*. Versie 1.0, juli 2017.
- BIJ12 (2017c). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017.
- BIJ12 (2017d). Kennisdocument Levendbarende hagedis, *Zootoca vivipara*. Versie 1.0, juli 2017.
- Koolstra B. (2020). Woonwijk Vliegbasis Soesterberg, activiteitenplan soortenbescherming Wnb. Referentie 079975829 A. Arcadis Nederland B.V., Assen.
- Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Versie 1.3, december 2016.
- Provincie Utrecht (2021). Omgevingsvisie provincie Utrecht. Vastgesteld bij besluit Provinciale Staten, 10 maart 2021.
- Riphagen, E. (2021). Notitie Dassenonderzoek mitigatieplan Sortie 16. Kenmerk 20-387, 9 april 2020. Ecogroen, Amersfoort.
- Van den Bijtel, H.J.V. (2018). Van gelobde maanvaren tot kommavlinder. Monitoring van de natuurwaarden van de voormalige Vliegbasis Soesterberg 2017. Beopublicatie 201840. Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek, Driebergen-Rijsenburg.
- Van den Bijtel, H.J.V. (2020). Natuurwaardenonderzoek nulmeting Terrein Dorrestein/Sortie 16 gemeente Zeist. Beopublicatie 202003. Van den Bijtel ecologisch onderzoek, Driebergen-Rijsenburg.
- Van Norren, E. (2019). Staat van instandhouding Gelderland. Factsheets voor 24 soorten in Gelderland. Rapport 2019.09. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Internet

NDFF Uitvoerportaal (Waarnemingen beschermde soorten; www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal). Laatst geraadpleegd op 1 mei 2021).

RAVON (2021). (Soortinformatie over reptielen, amfibieën; <https://www.ravon.nl/>).

SOVON (2021). (Soortinformatie broedvogels; <https://www.sovon.nl/>).

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus (2017). Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2017. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl.

Bijlage 1

Beeldkwaliteitsplan Sortie 16